

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Облік, аналіз та аудит грошових коштів некомерційного підприємства (на прикладі Петриківського обласного геріатричного пансіонату)

Виконала: студентка VI курсу, групи ПОмд-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва спеціальності)

		Муравель Ю.А.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник		Співак С.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль		Митник У.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри		Співак С.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент		Різник Н.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль, 2025

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Співак С.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« » 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

студентці Муравель Юлії Андріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік, аналіз та аудит грошових коштів некомерційного підприємства
(на прикладі Петриківського обласного геріатричного пансіонату)

Керівник роботи Співак Сергій Михайлович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 30 » жовтня 2025 року № 4/7-923

2. Термін подання студентом завершеної роботи 16.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи Навчальна та наукова література, нормативно-правові та законодавчі документи з питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, статистична інформація, бухгалтерська звітність досліджуваного підприємства

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту грошових коштів

Облік грошових коштів в Петриківському обласному геріатричному пансіонаті

Аналіз і аудит грошових коштів

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Голда Н.М., доц. кафедри ПМ		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Стручок В.С., ст. викладач кафедри ОХ		

7. Дата видачі завдання 30.10.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Погодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 03.11.2025 р.	
2	Підбір і опрацювання літератури	до 07.10.2025 р.	
3	Підготовка розділу 1 «Теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту грошових коштів»	до 14.11.2025 р.	
4	Підготовка розділу 2 «Облік грошових коштів в Петриківському обласному геріатричному пансіонаті»	до 21.11.2025 р.	
5	Підготовка розділу 3 «Аналіз і аудит грошових коштів»	до 28.11.2025 р.	
6	Підготовка розділу 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	до 06.12.2025 р.	
7	Подання кваліфікаційної роботи для здійснення перевірки на плагіат	до 12.12.2025 р.	
8	Попередній захист роботи	12.12. 2025 р.	
9	Подання готової роботи на кафедру	до 16.12.2025 р.	

Студент

(підпис)

Муравель Ю.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Співак С.М.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Муравель Ю.А. Облік, аналіз та аудит грошових коштів некомерційного підприємства (на прикладі Петриківського обласного геріатричного пансіонату). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2025.

У роботі досліджено теоретичні аспекти організації та методики обліку, аналізу та аудиту грошових коштів некомерційного підприємства. Розглянуто сутність, класифікацію та порядок відображення в обліку грошових коштів. Наведена методологія та процедура аудиту і аналізу грошових коштів. Одержані результати можуть бути використані при вдосконаленні системи бухгалтерського обліку й аудиту в Петриківському обласному геріатричному пансіонаті.

Об’єктом дослідження є облік, аудит і аналіз грошових коштів підприємства.

Предметом дослідження – процеси обліку, аудиту і аналізу грошових коштів в Петриківському обласному геріатричному пансіонаті.

Мета роботи – вивчити існуючу систему обліку та аудиту грошових коштів в некомерційному підприємстві та розробити рекомендації щодо її вдосконалення.

Ключові слова: грошові кошти, некомерційне підприємство, облік, аналіз, аудит, активи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	8
1.1 Нормативно-правове забезпечення і завдання обліку грошових коштів	8
1.2 Організація обліку і звітності на підприємстві	12
1.3 Мета, завдання, джерела інформації аудиту грошових коштів.....	17
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ В ПЕТРИКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ГЕРІАТРИЧНОМУ ПАНСІОНАТІ	21
2.1 Організаційно-економічна характеристика КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат.....	21
2.2 Організація обліку руху грошових коштів у касі	24
2.3 Облік грошових коштів на рахунках у банку	28
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ	40
3.1 Аналіз економічних показників діяльності КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат.....	40
3.2 Аналіз грошових коштів некомерційного підприємства: завдання та методи .	45
3.3 Методика проведення аудиту грошових коштів підприємства.....	51
Висновки до розділу 3	56
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	58
Помилка! Закладку не визначено.	
4.1. Організація охорони праці на підприємстві	58
4.2. Оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу агропромислового підприємства до дії світлового випромінювання та хімічного забруднення під час надзвичайних ситуацій	61
Висновки до розділу 4	64
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. У фокусі уваги сучасних дослідників, як теоретиків, так і практиків, перебувають питання функціонування фінансового механізму формування та раціонального використання грошових ресурсів. В умовах трансформаційних змін в економіці відбувається суттєве переосмислення значення грошових коштів у системі управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання. Особливої актуальності набувають процеси аналізу та прогнозування руху грошових потоків, оскільки саме вони становлять інформаційну основу для складання управлінської звітності та виступають ключовим інструментом ухвалення управлінських рішень.

Наукові публікації останніх років значною мірою присвячені дослідженню методологічних аспектів теорії й практики аналізу та планування грошових коштів. Водночас слід констатувати відсутність уніфікованого підходу до організації їх обліку та аналітичної оцінки на рівні окремого підприємства, що зумовлює необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є аналіз чинної системи обліку й аудиту грошових коштів у некомерційному підприємстві та розроблення практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено розв'язання таких завдань:

- здійснення аналізу організаційно-економічних особливостей діяльності підприємства; дослідження стану обліково-звітного забезпечення;
- оцінка основних економічних показників діяльності некомерційного підприємства «Петриківський обласний геріатричний пансіонат»;
- вивчення нормативно-правового регулювання та функціонального призначення обліку грошових коштів;
- аналіз організації обліку руху грошових коштів у касі та на банківських рахунках;
- визначення мети, завдань і інформаційної бази аудиту грошових коштів;

- дослідження методичних підходів до проведення аудиторської перевірки;
- узагальнення результатів аналізу грошових ресурсів некомерційного підприємства.

Об'єктом дослідження виступають грошові кошти некомерційного підприємства, тоді як *предметом* є сукупність облікових, аудиторських та аналітичних процесів, пов'язаних з їх формуванням і використанням.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, логічне узагальнення, а також метод порівняльного аналізу.

Теоретико-методичне значення отриманих результатів полягає у визначенні можливих напрямів удосконалення системи обліку та аудиту грошових коштів у діяльності некомерційних підприємств.

Інформаційно-теоретичну базу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних науковців, нормативно-правові акти України та інших держав, матеріали наукових заходів, а також звітні й аналітичні дані відповідних органів державного управління.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання розроблених рекомендацій для оптимізації системи обліку та аудиту грошових коштів у діяльності Комунального некомерційного підприємства «Петриківський обласний геріатричний пансіонат».

Публікації. Основні положення дипломної роботи представлені у тезах доповідей – у збірнику матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», Тернопіль, 11 – 12 грудня 2025 року.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і рекомендацій, списку використаних ресурсів та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1 Нормативно-правове забезпечення і завдання обліку грошових коштів

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку у більшості економічно розвинених держав ґрунтується на законодавчих актах та деталізованих підзаконних нормативних документах. Кожна країна формує власну систему контролю та регламентації облікових процесів з метою забезпечення користувачів повною, об'єктивною й своєчасною фінансовою інформацією, що дозволяє мінімізувати фінансові ризики та можливі економічні втрати. Національна система бухгалтерського обліку України сформована з урахуванням міжнародної практики ведення обліку й підготовки фінансової звітності та базується на положеннях Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Грошові кошти є невід'ємним елементом функціонування ринкової економіки та виступають ключовим інструментом забезпечення безперервності господарської діяльності. Будь-яка операційна, інвестиційна чи фінансова операція суб'єкта господарювання супроводжується рухом грошових ресурсів у формі надходжень і платежів, що формують відповідні грошові потоки. Раціональне управління грошовими коштами створює передумови для підтримання фінансової стабільності підприємства та реалізації його стратегічних цілей. Інтенсивність економічного розвитку суб'єкта господарювання значною мірою залежить від узгодженості вхідних і вихідних грошових потоків за обсягами та часовими інтервалами.

У практиці фінансового управління прийнято виокремлювати три основні види грошових потоків підприємства: операційні, інвестиційні та фінансові (рис. 1.1).

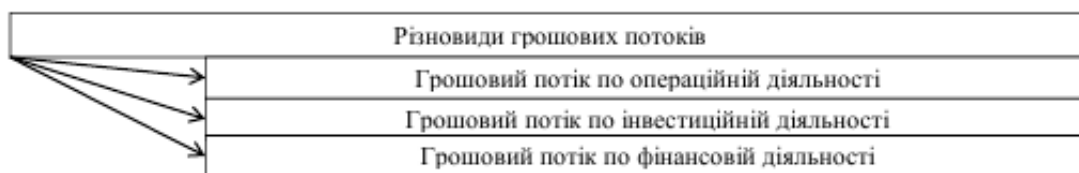

Рис. 1.1. Види грошових потоків

Грошові потоки операційної діяльності охоплюють платежі постачальникам за придбані матеріальні ресурси, оплату послуг сторонніх організацій, витрати на оплату праці персоналу, що забезпечує здійснення основної діяльності, податкові платежі до бюджетів різних рівнів та обов'язкові відрахування до позабюджетних фондів, а також інші витрати, безпосередньо пов'язані з операційним процесом. До складу надходжень належать кошти, отримані від реалізації продукції, виконання робіт і надання послуг, а також суми, повернуті податковими органами в результаті перерахунку надмірно сплачених платежів та інші аналогічні надходження.

Грошові потоки інвестиційної діяльності пов'язані з рухом коштів у процесі здійснення реального та фінансового інвестування. Вони включають платежі та надходження, що виникають унаслідок придбання або реалізації основних засобів і нематеріальних активів, операцій з довгостроковими фінансовими інструментами, формування та реструктуризації інвестиційних портфелів, а також інших операцій, спрямованих на забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Грошові потоки фінансової діяльності відображають рух коштів, пов'язаний із залученням зовнішніх джерел фінансування. До них належать надходження від емісії акцій і пайових внесків, отримання коротко- та довгострокових кредитів і позик, а також виплати дивідендів власникам, відсотків за користування залученим капіталом і інші грошові операції, що супроводжують фінансування фінансово-господарської діяльності підприємства.

Законність та правильність здійснення операцій з грошовими коштами регламентуються чинним законодавством України та мають відповідати вимогам нормативно-правових актів. Система нормативного забезпечення

бухгалтерського обліку грошових коштів формується на кількох рівнях, які умовно можна згрупувати у п'ять взаємопов'язаних блоків.

Перший рівень становлять міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, зокрема МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», який визначає концептуальні засади формування інформації про зміни у складі грошових коштів та їх еквівалентів. Відповідно до цього стандарту фінансова звітність передбачає складання Звіту про рух грошових коштів, у якому рух фінансових ресурсів класифікується за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю.

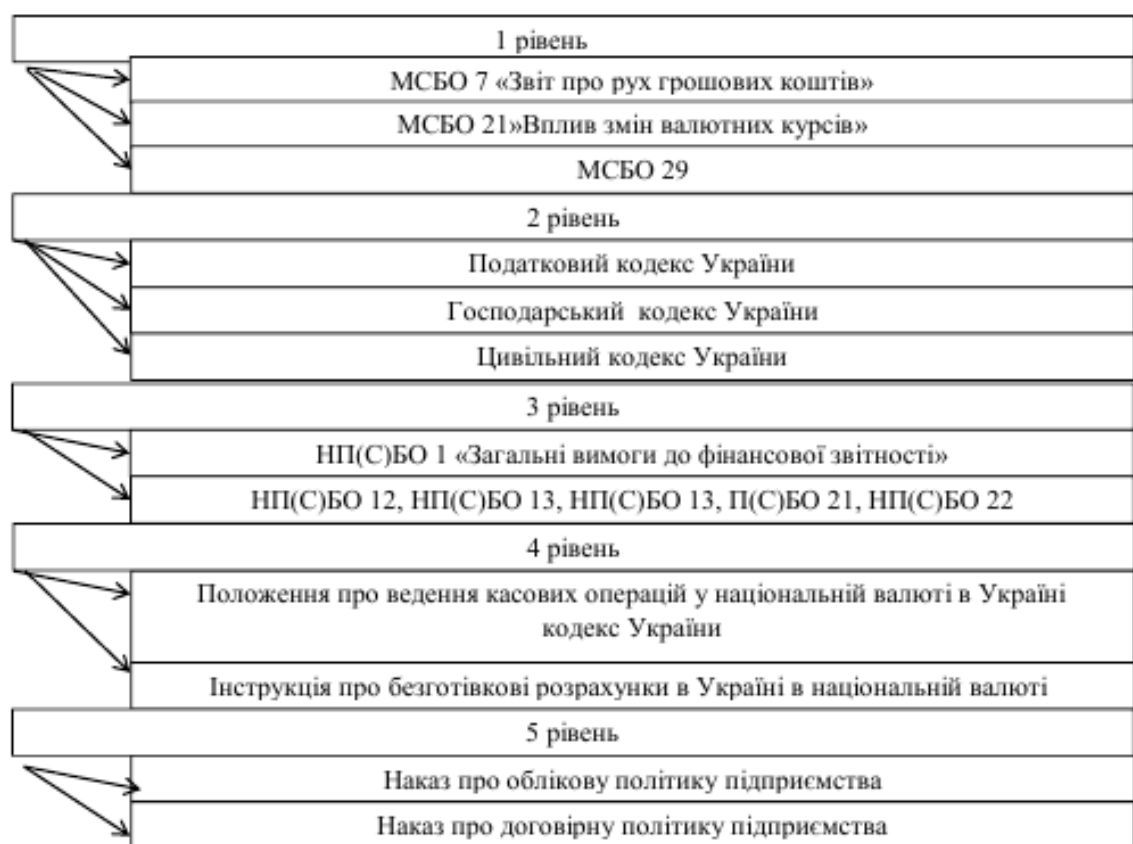

Рис. 1.2 Нормативно-правове забезпечення обліку грошових коштів

Міжнародне нормативне регулювання операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами також здійснюється на основі МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» і МСФЗ 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції». Згідно з вимогами МСФЗ 29 монетарні статті фінансової звітності не підлягають переоцінці, оскільки вони вже відображені у грошових одиницях, чинних на дату завершення звітного періоду. Водночас МСБО 21 регламентує порядок визнання

та оцінки операцій, пов'язаних з отриманням фіксованої або визначеної кількості одиниць іноземної валюти з урахуванням коливань валютних курсів.

Вагоме місце у національній системі регулювання безготівкових розрахунків посідає Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, яка розроблена відповідно до законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», норм Цивільного та Господарського кодексів України, а також нормативних актів Національного банку України. Цей документ визначає загальні правила, форми та стандарти здійснення безготівкових розрахунків між юридичними і фізичними особами за участю банківських установ на території України.

Згідно з вимогами Інструкції, банки надають розрахунково-касове обслуговування клієнтам на підставі укладених договорів та внутрішніх регламентів, що не суперечать чинному законодавству. Списання коштів з рахунків клієнтів допускається виключно за розпорядженням власників рахунків або у випадках примусового стягнення відповідно до встановленого порядку.

Положення Інструкції є обов'язковими для всіх учасників безготівкових розрахунків, а також для осіб, які здійснюють примусове списання коштів з рахунків платників.

Окреме значення у сфері обліку грошових коштів має Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, розроблене на виконання Закону України «Про Національний банк України». Цей нормативний акт регламентує порядок здійснення касових операцій юридичними особами (за винятком банків), їх відокремленими підрозділами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також фізичними особами — суб'єктами підприємницької діяльності незалежно від організаційно-правової форми та виду господарської діяльності.

1.2 Організація обліку і звітності на підприємстві

Організацію та здійснення бухгалтерського обліку в Комунальному некомерційному підприємстві «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» доцільно покласти на спеціалізований бухгалтерський підрозділ, діяльність якого координується головним бухгалтером.

Функціональні повноваження, відповідальність і службові обов'язки головного бухгалтера, а також працівників бухгалтерської служби регламентуються нормами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV, положеннями Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29 грудня 2004 року № 336, відповідними посадовими інструкціями та внутрішніми розпорядчими документами підприємства.

Структурну побудову економічного підрозділу Комунального некомерційного підприємства «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» наведено на рисунку 1.3.

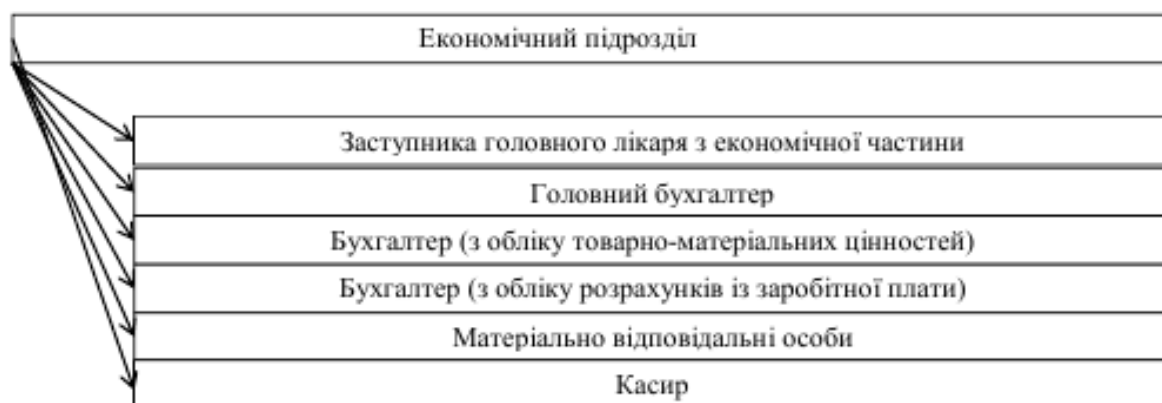

Рис. 1.3 Структура економічного підрозділу КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється відповідно до чинної нормативно-правової бази, що охоплює національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, постанови Уряду України, методичні вказівки, інструктивні матеріали, а також розпорядчі акти центральних

органів виконавчої влади. Чисельний та посадовий склад бухгалтерської служби, затверджений у встановленому порядку, представлено в таблиці 1.1.

Запроваджена структура бухгалтерського підрозділу не забезпечує повноцінного розмежування облікових функцій у розрізі цільового фінансування, у зв'язку з чим облік запланованих доходів здійснюється із застосуванням нормативного підходу, характерного для умов функціонально-лінійної моделі управління.

Таблиця 1.1

Розподіл за категоріями працівників бухгалтерії

Посада	Категорія	Кількість одиниць
Головний бухгалтер		1,00
Заступник головного бухгалтера		1,00
Керівник групи обліку	10 розряд	2,00
Провідний економіст	10 розряд	1,00
Провідний бухгалтер	10 розряд	1,00
Бухгалтер-фахівець I категорії	8 розряд	1,00
Бухгалтер-фахівець б/категорії	6 розряд	1,00
Фахівець з публічних закупівель	7 розряд	1,00

Відповідальність за належну організацію бухгалтерського обліку та ефективний розподіл облікових функцій між посадовими особами покладається на керівництво підприємства та бухгалтерську службу.

Керівник Комунального некомерційного підприємства відповідно до вимог частини шостої статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зобов'язаний забезпечити організаційні, технічні й кадрові передумови для коректного та безперервного ведення облікових процесів. Крім того, на директора покладається обов'язок гарантувати виконання всіма структурними підрозділами, службами та працівниками підприємства законних вимог головного бухгалтера щодо дотримання встановленого порядку складання, оформлення та своєчасного подання первинної облікової документації.

Перелік функціональних обов'язків окремих працівників бухгалтерської служби Комунального некомерційного підприємства «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» узагальнено та наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні обов'язки працівників згідно посадових інструкцій у КНП
Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Посада	Обов'язки
Головний бухгалтер	забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання в установлені строки фінансової звітності; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, розкрадання та псування активів підприємства;
Завідувачі структурних підрозділів	обґрунтовано планують та організовують своєчасне забезпечення підпорядкованих підрозділів матеріальними засобами, роботами та послугами; забезпечують достовірність, своєчасність документального оформлення операцій з надходження та вибуття матеріальних активів і майна у підпорядкованих підрозділах, складах, місцях відповідального зберігання; контролюють раціональне використання матеріальних активів та їх схоронність у місцях відповідального зберігання на всіх етапах руху матеріальних активів; організовують, контролюють та сприяють чіткому веденню карток і книг кількісного обліку, якісному та технічному стану матеріальних активів у підпорядкованому підрозділі
Бухгалтер (з обліку товарно-матеріальних цінностей)	веде облік основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів, оборотні відомості, журнали та інші регістри обліку обліковує первинні документи в облікових регістрах не пізніше ніж на наступний день після надходження документів до бухгалтерії; перевіряє первинні документи, що надходять до бухгалтерії для проведення за обліком, на відповідність форми та повноти змісту; оформлює накладні на прийняття та вибуття матеріальних активів; нараховує знос (амортизацію) основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів;

Бухгалтер (з обліку розрахунків із заробітної плати)	приймає, аналізує та контролює табелі обліку робочого часу і готує їх до лічильного опрацювання; приймає та контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильного опрацювання, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності, розрахунків, звітів та інших необхідних документів до органу Фонду соціального страхування; нараховує заробітні плати працівникам підприємства, контролює витрачання фонду оплати праці; реєструє бухгалтерські проводки з нарахування та виплати заробітної плати та розносить їх у регістрах бухгалтерського обліку; виконує платіжні доручення з нарахування та перерахування страхових внесків у державні цільові фонди, заробітних плат працівників, інших виплат та платежів у системі клієнт-банк.
--	---

Таблиця 1.3

Організація документообігу в КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Бухгалтерська операція	Термін	Проведення/передача, місце зберігання
Облік первинних документів	Протягом п'яти днів	Облікові реєстри
Первинні документи на матеріальні цінності, що надійшли або списані, акти приймання робіт	Не пізніше наступного дня	Бухгалтерія
Журнали, накопичувальні відомості	не пізніше 10 числа місяця	Формування і друк
Формувати обороти	не пізніше 12 числа місяця	Головна книга
Друкувати Головну книгу	щорічно протягом місяця	Зберігання
Журнали, книги, картки, інші реєстри обліку	Після закінчення року	Зберігання за встановленим терміном

Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт	до закінчення 3-го банківського дня	Бухгалтерія
Уводити нові субрахунки (рахунки другого, третього порядків)	з огляду на потреби	Бухгалтерія
Табель типової форми № П5	щомісяця на всіх працівників	Бухгалтерія
Звіт про надходження і відпуск (використання) лікарських засобів, медичних виробів	не пізніше 1-го числа місяця, наступного за звітним,	Бухгалтерія
акт на списання використаних поштових марок	в кінці звітного періоду	Бухгалтерія
Проводити інвентаризацію	перед складанням річної звітності	Бухгалтерії
Інвентаризація будівель, споруд, інших нерухомих об'єктів	раз на три роки	Бухгалтерія
готових виробів, сировини, інших матеріалів	Один раз на рік, після 01.10	Бухгалтерія
спиртів, наркотичних, психотропних засобів	Раз в квартал	Бухгалтерія

Запроваджений порядок документообігу, відображений у таблиці 1.3, створює належні умови для узагальнення результатів діяльності підприємства, формування повної та об'єктивної інформаційної бази щодо фінансово-господарських процесів, а також дотримання встановлених вимог діловодства.

Ключовими учасниками системи організації бухгалтерського обліку в Комунальному некомерційному підприємстві «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» є керівник установи та головний бухгалтер. Водночас об'єктами управління виступають облікові й аналітичні процедури, побудова обліково-економічного підрозділу, трудові ресурси, задіяні у виконанні облікових, контрольних і аналітичних функцій, а також сукупність організаційних, нормативно-правових і технічних засобів, що забезпечують функціонування та подальший розвиток облікової системи.

Комплекс принципів, способів і регламентів, яких дотримується підприємство при формуванні та поданні фінансової звітності, закріплено в Положенні про облікову політику КНП «Петриківський обласний геріатричний пансіонат». У цьому документі визначено конкретні підходи до ведення

бухгалтерського обліку з урахуванням вимог чинного законодавства та специфіки діяльності установи, зокрема щодо вибору способів амортизації необоротних активів, методів оцінки та списання запасів, порядку формування резерву сумнівних боргів та інших методичних аспектів.

Фінансування закладів охорони здоров'я за рахунок бюджетних коштів має обмежений характер, що зумовлює необхідність пошуку альтернативних джерел надходжень. Використання одночасно бюджетних і позабюджетних ресурсів ускладнює організацію обліку активів та розрахунків, оскільки законодавчі норми вимагають їх чіткого розмежування та відокремленого відображення в обліковій системі.

Запровадження автоматизованих систем бухгалтерського й податкового обліку, включаючи складання обов'язкової регламентованої звітності, забезпечує відповідність облікових процесів чинному законодавству України. Програмні продукти формують типові аналітичні звіти, що дають змогу здійснювати аналіз залишків і оборотів за рахунками, а також руху господарських операцій у різних аналітичних розрізах із можливістю налаштування параметрів групування, відбору та сортування інформації. Крім того, такі системи підтримують автоматизоване відображення господарських операцій, контроль коректності формування бухгалтерських проводок, відкладене проведення документів, а також автоматичне створення податкових накладних і відповідних додатків з урахуванням номенклатури відвантажених товарів і наданих послуг.

Питання правового врегулювання фінансової діяльності установи з метою розширення обсягів бюджетних і позабюджетних надходжень доцільно опрацьовувати та затверджувати на рівні спеціально створеної робочої групи за участю представників установи.

1.3 Мета, завдання, джерела інформації аудиту грошових коштів

Контрольні та аудиторські процедури щодо грошових коштів у Комунальному некомерційному підприємстві «Петриківський обласний

геріатричний пансіонат» спрямовані на комплексну оцінку законності й обґрунтованості здійснення фінансово-господарських операцій. Зокрема, перевірки підлягають своєчасність і коректність документального оформлення операцій з надходження та використання ресурсів, забезпечення їх збереження у місцях зберігання та на всіх етапах руху, ефективність договірно-розрахункових відносин у сфері матеріально-технічного забезпечення, а також дотримання встановлених норм витрачання ресурсів. Важливе значення має аналіз стану аналітичного й бухгалтерського обліку, правильності формування собівартості та обґрунтованості застосування номенклатурних цін.

Під час проведення аудиторських перевірок аудитор повинен керуватися чинними законодавчими й нормативно-правовими актами, що регламентують взаємовідносини між суб'єктами господарювання та постачальниками, порядок постачання, приймання й вибуття матеріальних цінностей. Це дає змогу оцінити відповідність облікових операцій нормативним вимогам і підтвердити дотримання принципу законності у сфері обігу товарно-матеріальних цінностей.

Перевірка операцій з грошовими коштами здійснюється із застосуванням двох основних підходів — фактичного та документального. У їх межах використовуються органолептичні, розрахунково-аналітичні та документальні методи контролю, а також процедури узагальнення й оцінки отриманих результатів. У зв'язку з цим особливого значення набуває правильний добір і послідовне застосування аудиторських процедур під час перевірки грошових операцій та розрахунків з контрагентами, а також аналіз належного документального підтвердження надходження, використання та вибуття матеріальних ресурсів.

У межах контрольно-ревізійної діяльності важливу роль відіграє використання ревізором норм чинного законодавства та підзаконних актів, що визначають правила взаємодії підприємства з постачальниками, а також порядок організації матеріально-технічного забезпечення. Це створює передумови для всебічної перевірки нормативно-правового забезпечення та дозволяє

обґрунтовано оцінити правомірність здійснення операцій з товарно-матеріальними цінностями.

Основною метою аудиту грошових коштів є отримання достатнього обсягу аудиторських доказів для формування обґрунтованої впевненості щодо достовірності даних первинних документів про рух готівкових коштів, їх фактичну наявність, повноту й своєчасність відображення в облікових регістрах, узгодженість інформації первинних документів із даними синтетичного та аналітичного обліку, а також об'єктивність подання інформації про касові операції у фінансовій звітності.

У процесі перевірки грошових коштів аудитор зосереджує увагу на встановленні відповідності касових операцій і безготівкових розрахунків вимогам чинного законодавства; оцінці умов зберігання, використання та обліку грошових ресурсів у касі й на банківських рахунках; аналізі первинних документів з погляду правильності їх оформлення, достовірності та законності відображених операцій; перевірці дотримання затвердженого графіка документообігу; контролі правильності ведення реєстрів касових документів і платіжних інструментів, своєчасності оприбуткування коштів, дотримання встановленого ліміту залишку готівки; а також перевірці періодичності проведення інвентаризацій і належного документального оформлення їх результатів. Крім того, здійснюється зіставлення показників синтетичного та аналітичного обліку, оперативної й фінансової звітності щодо обліку грошових коштів у касі та на рахунках у банках.

Інформаційною базою аудиту грошових коштів у Комунальному некомерційному підприємстві «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» слугують первинні облікові документи, зокрема прибуткові й видаткові касові ордери, платіжні та розрахунково-платіжні відомості, платіжні доручення і вимоги, чекові книжки, банківські виписки за поточними та валютними рахунками, квитанції, договори про матеріальну відповідальність, акти інвентаризації каси тощо. Також використовуються облікові регістри — журнали реєстрації касових і банківських документів, касова книга, звіти касира, журнали-ордери та відповідні відомості, фінансова звітність підприємства, зокрема баланс,

а також результати огляду місць зберігання готівки й технічного оснащення касових приміщень.

Висновки до розділу 1

В першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів в Україні, що сформоване з урахуванням міжнародних стандартів та забезпечує правові й методичні засади достовірного відображення руху грошових потоків у фінансовій звітності.

Грошові кошти відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності діяльності підприємства, а ефективність його розвитку значною мірою залежить від узгодженості операційних, інвестиційних і фінансових грошових потоків у часі та за обсягами. Система нормативного забезпечення обліку грошових коштів є багаторівневою та охоплює міжнародні стандарти, національне законодавство, нормативні акти Національного банку України, що регламентують касові й безготівкові розрахунки.

Організація бухгалтерського обліку в КНП «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» ґрунтується на централізованій бухгалтерській службі, діяльність якої координується головним бухгалтером, із чітким розподілом повноважень і відповідальності між посадовими особами. Облікова політика підприємства визначає методичні підходи до ведення обліку та складання звітності з урахуванням специфіки діяльності установи й вимог чинного законодавства, що забезпечує єдність і послідовність облікових процедур.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ В ПЕТРИКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ГЕРІАТРИЧНОМУ ПАНСІОНАТІ

2.1 Організаційно-економічна характеристика КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Петриківський обласний геріатричний пансіонат функціонує як стаціонарна установа соціального захисту населення, призначена для постійного проживання осіб похилого віку та громадян, які через стан здоров'я потребують сторонньої допомоги. Основною метою діяльності закладу є забезпечення підопічних комплексним доглядом, соціально-побутовим і медичним обслуговуванням, наданням соціальних послуг, а також реалізація реабілітаційних заходів.

Заклад перебуває у сфері управління Міністерства соціальної політики України та підпорядковується департаменту соціального захисту населення Тернопільської обласної державної адміністрації. Керівництво діяльністю пансіонату здійснює директор Глушок Степан Васильович.

Пансіонат засновано у 1975 році; він розташований у передмісті Тернополя, у селі Петриків. Проектна місткість установи становить 185 ліжко-місць. Заклад забезпечує належний рівень якості соціальних і медичних послуг, що досягається завдяки роботі кваліфікованого персоналу, який володіє необхідними професійними знаннями та практичним досвідом.

Медичне обслуговування підопічних здійснюють два лікарі-терапевти та лікар-психіатр, а також цілодобово працює пост медичних сестер. Медичний персонал забезпечує проведення лікувальних заходів, контроль за прийомом лікарських засобів, показниками артеріального тиску та рівнем глюкози в крові, а також здійснює профілактику ускладнень, зокрема пролежнів. У пансіонаті працюють психолог, медична сестра з лікувальної фізкультури та масажу, функціонує спеціально обладнаний кабінет лікувальної фізкультури з тренажерами. Щоденний санітарно-гігієнічний догляд забезпечує молодший медичний персонал, а також у закладі надаються перукарські послуги.

Починаючи з 2018 року, Петриківський обласний геріатричний пансіонат є клінічною базою для проходження практичної підготовки студентів-бакалаврів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Тернопільського національного медичного університету. Така співпраця сприяє покращенню фізичного та психологічного стану мешканців, підвищенню рівня їх соціальної активності, якості життя та розширенню можливостей для спілкування.

Заклад повністю забезпечує підопічних необхідними медикаментами, перев'язувальними матеріалами, засобами для надання невідкладної допомоги, предметами особистої гігієни, підгузками, одягом і взуттям. Для мешканців організоване збалансоване дієтичне харчування чотири рази на день, що включає сніданок, обід, підвечірок і вечерю.

Спільно з медико-соціальною експертною комісією пансіонат забезпечує осіб з інвалідністю технічними засобами реабілітації та ортопедичним взуттям. Послуги зубного протезування підопічні отримують на базі Університетської лікарні Тернопільського національного медичного університету.

Проживання мешканців організоване в одно- та двомісних кімнатах, облаштованих усім необхідним для комфортного перебування. Для підтримання зв'язку із зовнішнім середовищем доступні телебачення, телефонний зв'язок та цілодобовий доступ до мережі Інтернет. Передбачена можливість щоденних відвідувань підопічних родичами й близькими, за винятком періодів карантинних обмежень.

Важливою складовою дозвілля мешканців є прогулянки на відкритому повітрі на доглянутій території пансіонату, облаштованій лавками та альтанками. Сприятливі умови для цього створює розташування закладу в зеленій зоні поблизу лісового масиву.

У пансіонаті функціонує бібліотека з різноманітним книжковим фондом, що дає змогу мешканцям цікаво проводити вільний час і ознайомлюватися з періодичними виданнями. Крім того, для підопічних регулярно організовуються культурно-мистецькі заходи за участю творчих колективів, артистів, учнів і студентів.

Відповідно до Статуту, основними напрямками діяльності установи є здійснення медичної практики з надання вторинної та інших видів медичної допомоги; організація консультацій, діагностики, лікування, профілактики та реабілітації пацієнтів; координація взаємодії із закладами охорони здоров'я різних рівнів; направлення осіб на спеціалізоване та третинне лікування, санаторно-курортну реабілітацію; проведення диспансерного нагляду; оформлення листків непрацездатності; направлення осіб на медико-соціальну експертизу; участь у просвітницьких заходах щодо формування здорового способу життя; реалізація державних і регіональних програм у сфері охорони здоров'я; визначення потреб у лікарських засобах і медичному обладнанні; залучення медичних працівників та забезпечення їх професійного розвитку; надання платних медичних і реабілітаційних послуг відповідно до чинного законодавства України.

Система управління та підпорядкування Комунального некомерційного підприємства «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» узагальнена та подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Організаційна структура КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Орган управління/ підпорядкування	Персональний склад
Засновник	Тернопільська обласна рада
Керівництво НКП Петриківський обласний геріатричний пансіонат	Директор пансіонату, заступник з медичної частини, заступник з економічних питань
Міністерство соціальної політики	Міністерство соціальної політики Генеральні директори Директоратів, Начальники управлінь, відділів, завідувачі та керівники

Петриківський обласний геріатричний пансіонат здійснює діяльність з надання соціальних послуг з постійним проживанням та доглядом для осіб похилого віку й людей з інвалідністю. Медичне обслуговування в закладі провадиться виключно в межах видів медичної практики, на які отримано відповідний дозвіл органу ліцензування згідно з чинною ліцензією.

Управління Комунальним некомерційним підприємством «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» здійснюється адміністрацією закладу, яка відповідає за організацію та координацію медичної, господарської й фінансово-економічної діяльності установи. Засновник, у свою чергу, бере участь у формуванні фінансового забезпечення та ухваленні нормативно-правових актів, що визначають умови функціонування підприємства.

Система управління пансіонатом побудована на основі лінійно-функціональної моделі, що передбачає розподіл персоналу за основними напрямками діяльності: адміністративним, медичним та допоміжно-обслуговуючим.

Застосування методів фізіотерапії в процесі лікування та відновлення сприяє скороченню тривалості захворювань і одночасному проведенню реабілітаційних заходів. Використання мінімальних доз лікарських засобів дозволяє знизити ризик побічних ефектів, активізувати захисні можливості організму та запобігати виникненню ускладнень і загострень хронічних станів.

2.2 Організація обліку руху грошових коштів у касі

Здійснення касових розрахунків у Петриківському обласному геріатричному пансіонаті базується на актуальних регламентах Національного банку України щодо обігу національної валюти. Система управління готівкою в установі побудована на трьох фундаментальних засадах: забезпеченні належних умов для фізичного зберігання активів, веденні деталізованого аналітичного та синтетичного обліку, а також постійному моніторингу дотримання фінансової дисципліни.

Для гарантування цілісності грошових ресурсів у пансіонаті функціонує спеціально обладнана каса. Важливим елементом організаційної структури є робота з кадрами: із касирами в обов'язковому порядку підписуються угоди про повну матеріальну відповідальність. Крім того, адміністрація закладу забезпечує

супровід та охорону коштів під час їхнього транспортування до банківських установ.

Процес фіксації касових операцій реалізується через систему типових форм первинної документації. Прийняття коштів, у тому числі отриманих за грошовими чеками з банку, оформлюється прибутковими касовими ордерами (форма № КО-1). Такі документи обов'язково візуються головним бухгалтером, а платнику надається підтвердна квитанція з печаткою установи.

Видача готівкових активів здійснюється на підставі видаткових касових ордерів (форма № КО-2) або розрахунково-платіжних відомостей. Право на здійснення виплат надається лише за наявності підписів керівника пансіонату та головного бухгалтера. Варто зазначити, що всі касові документи залишаються дійсними лише в день їхнього оформлення. Після завершення операції касир підписує ордер, а на супровідних документах проставляється штамп «Оплачено» із зазначенням дати, що запобігає їх повторному використанню.

Реєстрація та аналітичний облік Попередній облік касових ордерів проводиться у спеціалізованому журналі реєстрації (форма № КО-3). Основним же регістром аналітичного контролю є касова книга (форма № КО-4). Записи в ній здійснюються щоденно за кожною транзакцією у двох примірниках. Другий примірник, що є відривним, формує звіт касира, який наприкінці дня передається до бухгалтерії разом із первинними документами. Для забезпечення достовірності даних касова книга має бути пронумерована, прошита та завірена підписами керівництва і печаткою, а будь-які виправлення в ній суворо регламентовані та потребують підтвердження відповідальних осіб.

Синтетичний облік та відображення у звітності .Узагальнення інформації про готівкові потоки пансіонату здійснюється на активному рахунку 30 «Готівка» (переважно за субрахунком 301). За дебетом цього рахунку фіксується накопичення коштів у касі, а за кредитом — їхнє вибуття. Кінцевий залишок на рахунку 30 відображає реальний обсяг готівки в установі та переноситься до другого розділу активу балансу, що дозволяє оцінити рівень абсолютної ліквідності закладу.

Рис. 2.1. Механізм обліку касових операцій

Бухгалтерські проведення у КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат з обліку касових операцій подано у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Облік надходження грошей у касу КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

№	Змість операцій	Сума	Дебет	Кредит
1	Отримано кошти з поточного рахунку в банку	2500	301	311
2	Отримано кошти від покупці	9000	301	361
3	Отримано аванс та передоплату від контрагента	6000	301	681
4	Отримано в касу виручка від реалізації	8500	301	70
5	Повернено кошти від підзвітної особи	500	301	372
6	Отримано в касу позики банку	9000	301	60

Процес управління фінансовими ресурсами у Петриківському обласному геріатричному пансіонаті передбачає проведення регулярних інвентаризацій касових операцій. Терміни таких перевірок встановлюються розпорядженням керівника, а за їх результатами обов'язково складається відповідний акт. Основним інформаційним джерелом для відображення руху коштів у реєстрах є щоденні виписки з рахунків, надані органами Державної казначейської служби або обслуговуючими банками. Бухгалтерська служба закладу здійснює щоденну верифікацію цих даних, порівнюючи фактичні надходження та платежі з відомостями, що вносяться до карток аналітичного обліку.

Бухгалтерські проведення з обліку витрачання грошей в касі КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат подано у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Облік витрачання грошей у касі КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

№	Змість операцій	Сума	Дебет	Кредит
1	Повернуто кошти на поточний рахунок	435	311	301
2	Виплачено заробітну плату	4560	661	301
3	Видано депоновану заробітну плату	100	662	301
4	Видано кошти під звіт	175	372	301
5	Сплачено контрагенту	7800	631	301
6	Видано аванс	100	62	301

Система аналітичного обліку в установі побудована на використанні спеціалізованих карток і книг, які дозволяють деталізувати інформацію про виділені асигнування, касові видатки та доходи (від основної діяльності або фінансових операцій). Зокрема, облік бюджетних призначень ведеться у розрізі кодів економічної класифікації видатків (КЕКВ) та типів фондів. Для загального та спеціального фондів використовуються окремі облікові книги. У разі коригування сум асигнувань у бік зменшення, бухгалтер зазначає такі операції зі знаком мінус, а за умови ведення обліку в паперовій формі — додатково використовує метод «червоного сторно». Аналогічно організовано облік доходів від надання послуг: відповідні картки відкриваються щорічно для кожного виду надходжень спеціального фонду.

Для систематизації інформації про рух коштів бюджетні установи використовують меморіальні ордери № 2 (для загального фонду) та № 3 (для спеціального фонду). Записи в них здійснюються щоденно на підставі первинних розрахункових документів та банківських виписок, які згодом підшиваються як підстава для обліку. Наприкінці місяця підсумкові обороти за кожним субрахунком переносяться до книги «Журнал-головна». Критично важливою вимогою є забезпечення повної відповідності між обліковими залишками на рахунках установи та фактичними даними банківських або казначейських виписок.

Відповідно до законодавчих вимог, що діють з 2015 року, медичні заклади та інші бюджетні установи зобов'язані використовувати РРО при здійсненні готівкових розрахунків за надані послуги. Ця норма стосується надходжень першої групи власних коштів, визначених Бюджетним кодексом України. Водночас закон передбачає певні винятки: у випадках, чітко окреслених у статтях 9 та 10 Закону про РРО, суб'єкти господарювання можуть проводити розрахунки без застосування касових апаратів.

Звіт про рух грошових коштів виступає ключовим елементом фінансової звітності, що акумулює дані про реальні грошові потоки суб'єкта державного сектору протягом визначеного періоду. Відповідно до положень НП(С)БОДС 101, цей документ забезпечує прозору фіксацію всіх касових надходжень та фактичних видатків установи.

Уся сукупність фінансових потоків у звіті структурується за трьома стратегічними напрямками: операційним, інвестиційним та фінансовим. Такий розподіл вимагає від облікової служби ретельної аналітики, оскільки навіть у межах єдиної господарської операції суми мають бути розмежовані та віднесені до відповідного виду діяльності.

Методологія підготовки звіту передбачає розгорнуте відображення показників, що виключає згортання сум надходжень і витрат. Важливою особливістю форми № 3-дс є її орієнтація виключно на касові транзакції. Це означає, що будь-які господарські події негрошового характеру, які не зумовлюють фізичного руху коштів на рахунках чи в касі, не підлягають включенню до цього звіту, що дозволяє отримати об'єктивну картину поточної ліквідності закладу.

2.3 Облік грошових коштів на рахунках у банку

Комунальні некомерційні підприємства (КНП) мають законодавчий обов'язок зберігати свої кошти на рахунках, відкритих у банківських установах або в органах Державної казначейської служби України (ДКСУ). При цьому

використання рахунку в ДКСУ є критично важливим для отримання та оперування бюджетними асигнуваннями. Взаємодія з комерційними банками закріплюється договором, який визначає умови відкриття рахунку та параметри розрахунково-касового сервісу.

Заклади охорони здоров'я мають право вільно обирати фінансову установу для співпраці. Відмова банку в обслуговуванні можлива лише у випадках, чітко визначених законом або внутрішніми банківськими регламентами (наприклад, через невідповідність критеріям фінансового моніторингу).

Ключовим документом, що регламентує ці процеси, є Інструкція № 492, затверджена Постановою НБУ від 12.11.2003 р. (в актуальній редакції від 01.04.2019 р.).

Згідно з положеннями цієї Інструкції, суб'єкти господарювання не мають обмежень щодо кількості відкритих рахунків. Проте існує виняток: для акумуляції коштів статутного або пайового капіталу юридичної особи дозволяється використовувати лише один поточний рахунок (п. 52 розд. IV Інструкції).

Основними категоріями рахунків для КНП є:

- Поточні — для виконання операційної діяльності та щоденних розрахунків.
- Депозитні — для розміщення вільних активів з метою отримання доходу.

Для ініціації відкриття рахунку керівництво КНП призначає уповноваженого представника, чиї права підтверджуються офіційною довіреністю. Взаємодія з банком передбачає подання наступного пакету документів:

1. Посвідчення особи представника (паспорт).
2. Заяву встановленого зразка, підписану керівником закладу.
3. Довіреність на ім'я особи, що здійснює відкриття (згідно з додатком 2 до Інструкції № 492).
4. Копію установчих документів (Статуту КНП).

Після перевірки документів банк та КНП укладають письмову угоду. Варто зазначити, що чинні нормативи більше не вимагають обов'язкового надання нотаріально засвідчених карток зі зразками підписів. Інформація про осіб, які мають право керувати рахунком, може передаватися банку як у паперовому, так і в електронному форматі через захищені системи зв'язку.

Для комплексного управління фінансами, зокрема в межах експортно-імпортних чи кредитних операцій, КНП можуть відкривати рахунки як у гривні, так і в іноземній валюті.

Класифікація рахунків за функціональним призначенням:

- Розрахунковий (поточний): базовий інструмент для господарських операцій.
- Бюджетний: виключно для цільових державних коштів (тільки в нацвалюті).
- Кредитний: для обслуговування запозичень.
- Депозитний: для зберігання заощаджень.

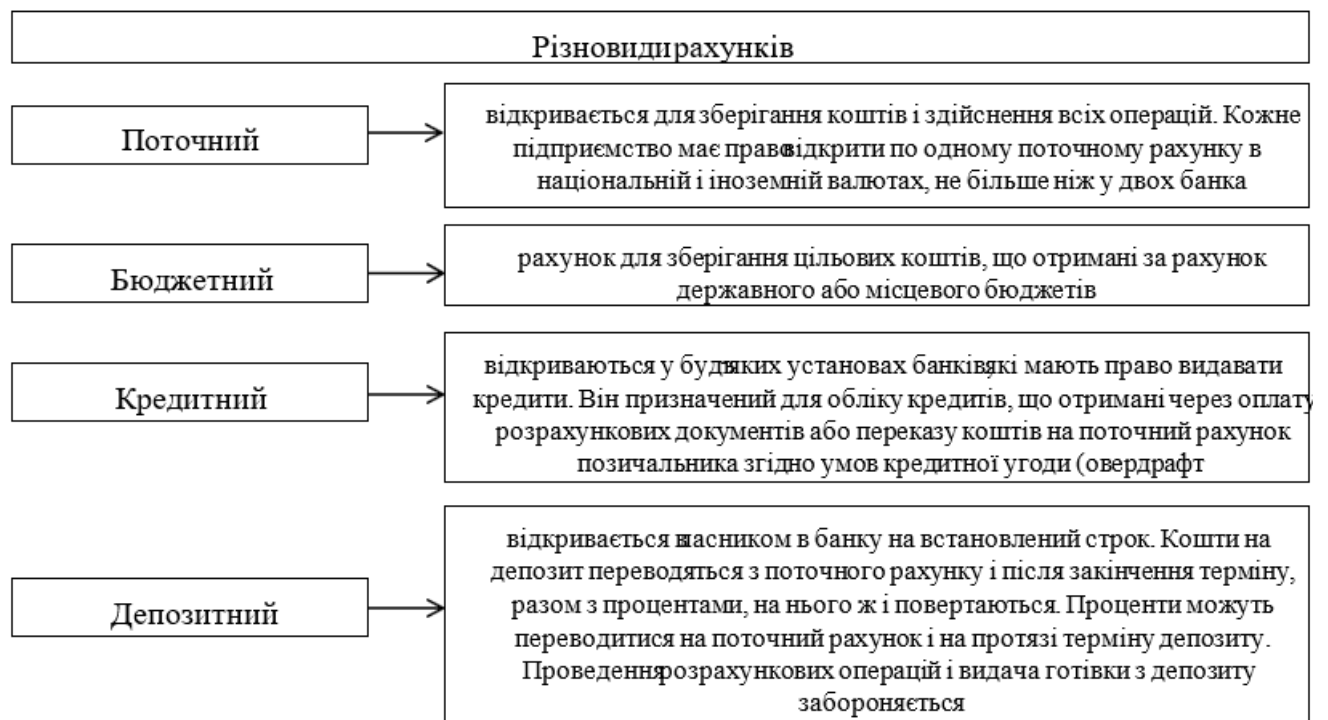

Рис. 2.2 Класифікація рахунків

Відповідно до нормативної бази, зокрема Інструкції № 492, заклади охорони здоров'я у формі КНП наділені значною фінансовою свободою. Підприємство не

обмежене у кількості поточних рахунків, які воно може відкривати для своєї діяльності. Це дає змогу укласти договори з різними банківськими установами одночасно, обираючи найбільш вигідні умови обслуговування як у національній, так і в іноземних валютах. Кількість таких рахунків визначається виключно внутрішніми потребами та господарською доцільністю закладу.

Попри загальну свободу, законодавство встановлює чітке обмеження щодо операцій зі статутним капіталом. Для зарахування грошових внесків від засновників при формуванні капіталу підприємства дозволяється використовувати лише один спеціально визначений поточний рахунок. Це правило забезпечує прозорість контролю за формуванням активів юридичної особи на початковому етапі або під час зміни розміру капіталу.

Оскільки КНП функціонують як одержувачі бюджетних асигнувань, вони зобов'язані інтегруватися в систему казначейського обслуговування. Це передбачає відкриття рахунків у ДКСУ, які призначені для фіксації операцій у межах планів використання бюджетних коштів. Такі рахунки дозволяють чітко розмежовувати надходження загального та спеціального фондів згідно з кодами бюджетної класифікації.

Процес відкриття рахунку в ДКСУ детально описаний у Порядку № 758. Для успішної реєстрації представник закладу має підготувати пакет документів, що включає належним чином заповнену заяву (згідно з додатком 6), два примірники картки, де зафіксовані зразки підписів уповноважених осіб та відбиток печатки, а також засвідчену копію довідки про внесення підприємства до Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Після отримання документів органи казначейства формують справу з юридичного оформлення, яка також включає договір на обслуговування та реєстраційну картку суб'єкта. Подальший облік операцій, пов'язаних із коштами на комерційних рахунках, здійснюється із використанням субрахунків рахунку 31 «Рахунки в банках», характеристики яких дозволяють деталізувати рух активів закладу (див. табл. 2.2).

Характеристика субрахунків рахунку 31

Рахунок	Характеристик
субрахунок 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»	призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті;
субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»	призначений для обліку коштів на рахунку в системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платникові податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо;
субрахунок 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті»	призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподіленню або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства.

З огляду на те, що профільна Інструкція № 291 не надає вичерпних роз'яснень щодо специфіки використання субрахунків 311 та 313, медичні заклади у формі КНП самостійно формують систему обліку банківських операцій у національній валюті. Зокрема, субрахунок 311 призначений для фіксації руху гривневих активів на поточних рахунках, кількість яких заклад визначає на власний розсуд, виходячи з операційної доцільності. Для забезпечення прозорості та контролю над фінансовими потоками вкрай важливо запровадити деталізований аналітичний облік. Це дозволяє розмежувати, наприклад, кошти для щоденної господарської діяльності та суми, що надходять як благодійна допомога. Так, у межах субрахунку 311 можна виділити окремі аналітичні позиції для різних рахунків у «Приватбанку», хоча законодавство не забороняє консолідувати всі види операцій через єдиний банківський реквізит.

Аналогічні принципи застосовуються і до управління валютними ресурсами. Якщо КНП оперує кількома рахунками в іноземній валюті, аналітичний підхід стає обов'язковим для ідентифікації кожного джерела коштів. Особливу увагу слід приділити субрахунку 314, який доцільно використовувати для обліку валютного цільового фінансування, отриманого на виконання конкретних програм чи грантів. Це гарантує належний нагляд за тим, щоб кошти витрачалися виключно за призначенням, визначеним донором або державою.

Для операцій, пов'язаних зі специфічними соціальними виплатами, такими як пансіонатні утримання чи чорнобильські компенсації, використовується субрахунок 313. У цьому випадку аналітичний облік також допомагає відокремити цільові кошти від інших оборотних активів закладу. Що стосується відображення витрат на розрахунково-касове обслуговування, то типова кореспонденція рахунків для таких операцій систематизована в таблиці 2.3, що дозволяє уніфікувати підхід до обліку банківських комісій.

Таблиця 2.3

Облік витрат за розрахунково-касове обслуговування

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
Якщо КНП для обліку витрат використовує лише рахунки класу 9 «Витрати діяльності»		
Нараховано плату за розрахунково-касове обслуговування підприємства	92	685
Сплачено банку за розрахунково-касове обслуговування	685	311
або		
Відображено плату за розрахунково-касове обслуговування банком	92	311
Якщо КНП для обліку витрат одночасно застосовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності» та класу 8 «Витрати за елементами»		
Нараховано плату за розрахунково-касове обслуговування підприємства	84	685
	92	84
Сплачено банку за розрахунково-касове обслуговування	685	311
або		
Відображено плату за розрахунково-касове обслуговування банком	84	311
	92	84

Ось перефразований текст, де основні положення інтегровані в розповідну форму з дотриманням професійної термінології та мінімальною кількістю переліків:

Специфіка використання субрахунку 315 Для закладів охорони здоров'я, що мають статус платників ПДВ, ключовим інструментом є субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті». Він призначений для фіксації руху грошових активів, що спрямовуються на податкові розрахунки, проте важливо пам'ятати, що цей рахунок відображає саме наявність реальних коштів, а не технічну реєстраційну суму в системі ПДВ. Окрім податкових операцій, цей

субрахунок є ефективним для управління казначейськими рахунками. Це дозволяє закладу здійснювати чіткий контроль за бюджетними дотаціями, що виділяються на цільові потреби, наприклад, на покриття витрат за комунальні послуги.

Методика обліку банківських комісій Фінансові взаємовідносини з банками передбачають оплату сервісних послуг, яка, відповідно до П(С)БО 16, відноситься до адміністративних витрат установи. В обліковій політиці КНП такі витрати зазвичай фіксуються на рахунку 92. Однак, якщо заклад одночасно застосовує 8-й та 9-й класи рахунків, процедура дещо змінюється: спочатку комісійні витрати накопичуються на субрахунку 84 як інші операційні витрати, і лише згодом переносяться на рахунок 92.

Документальне супроводження операцій на поточних рахунках поділяється на два функціональні напрями. Перший напрям забезпечує зв'язок між рахунком та касою підприємства через використання грошових чекових книжок або заяв на внесення готівки. Другий напрям охоплює зовнішні розрахунки з партнерами та державними структурами за допомогою платіжних доручень чи вимог.

Усі банківські операції здійснюються виключно на бланках, що затверджені НБУ. Банківська установа перевіряє надані документи на ідентичність підписів тим зразкам, що містяться в картці клієнта. Законодавство встановлює жорсткі вимоги до оформлення: будь-які помилки, незаповнені реквізити або виправлення (навіть санкціоновані банком чи клієнтом) роблять документ недійсним.

Відповідальність за достовірність таких даних, як назва установи, номер рахунку, ідентифікаційні коди сторін та дата видачі, повністю покладається на підприємство. Завершальним етапом кожної операції є отримання банківської виписки з особового рахунку, яка разом із первинними виправдовувальними документами слугує підставою для відображення змін у бухгалтерському обліку.

Процедура зарахування готівкових активів на банківські рахунки вимагає оформлення заяви на внесення готівки, при цьому первинним документом, що підтверджує факт операції, є засвідчена установою банку квитанція. У сучасній практиці господарювання найпоширенішим інструментом безготівкових переказів залишається платіжне доручення, яке представляє собою письмове

розпорядження власника рахунку своєму банку про перерахування визначеної суми контрагенту. Такий спосіб розрахунків передбачає проактивну роль платника як безпосереднього ініціатора фінансової транзакції.

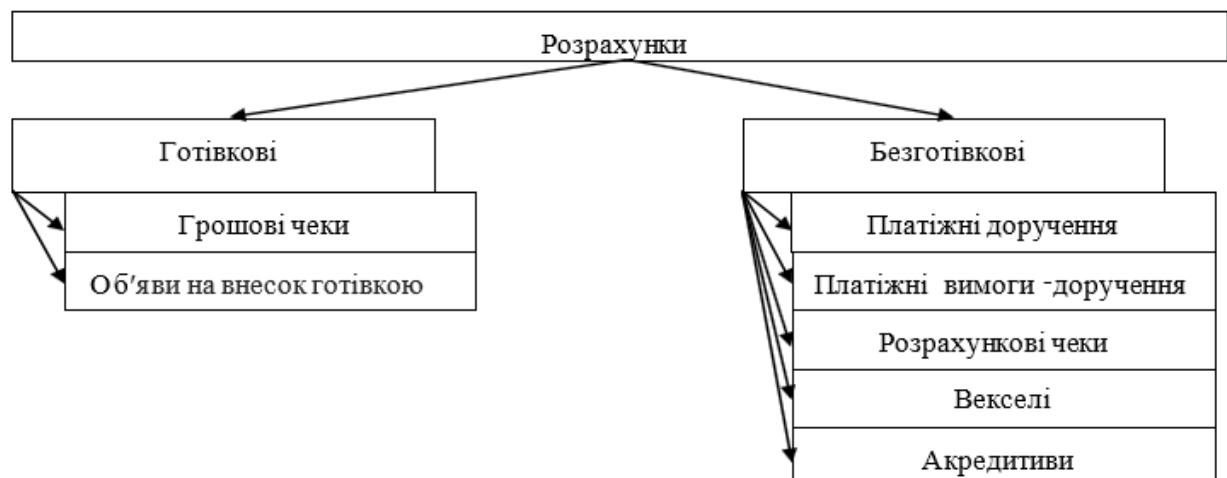

Рис. 2.3 Класифікація розрахункових документів

Сфера застосування платіжних доручень охоплює широкий спектр господарських потреб закладу. Зокрема, вони використовуються для розрахунків за отримані матеріальні цінності та надані послуги (як у форматі післяплати, так і у вигляді авансів чи передоплати), а також для виконання законодавчо встановлених зобов'язань перед бюджетом та органами соціального страхування. Окрім основної діяльності, цей інструмент дозволяє ефективно керувати заборгованістю, сплачувати штрафні санкції, пені чи претензії щодо якості продукції, а також проводити остаточні взаєморозрахунки на основі актів звірки. Для Петриківського обласного геріатричного пансіонату типові бухгалтерські проводки, що фіксують надходження коштів на поточні рахунки, систематизовано у таблиці 2.4.

Ефективна модель бухгалтерського обліку грошових коштів у Петриківському обласному геріатричному пансіонаті базується на ретельному відображенні всіх стадій їхнього обігу. Цей процес охоплює суворе дотримання законодавчих норм, коректне заповнення первинних документів, а також систематизацію даних для підготовки звітності. У практичній діяльності закладу для моніторингу фінансових ресурсів застосовуються рахунки 30 «Готівка», 31

«Рахунки у банках» та 33 «Інші кошти», що дозволяє узагальнювати дані не лише про готівку в нацвалюті, а й про цінні папери та грошові документи, такі як поштові марки чи оплачені квитки.

Таблиця 2.4

Основні операції з надходження коштів на поточному рахунку КНП
Петриківський обласний геріатричний пансіонат

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Внесено на поточний рахунок готівку з каси	31	30
2	Погашено дебітором довгострокову заборгованість	31	16
3	Оплачено покупцями раніше одержані послуги	31	36
4	Безоплатно одержано безготівкові кошти	31	42
5	Одержані кошти цільового фінансування на будівництво із зовнішніх джерел	31	48
6	Одержано фінансову допомогу на зворотній основі	31	55
7	Одержано короткострокову позику банку	31	60
8	Отримано грошові кошти у вигляді доплати	31	63
9	Повернуто з бюджету на рахунок аптеки грошові кошти	31	64
10	Повернуто з фондів соціального страхування на рахунок аптеки	31	65
11	Одержано доходи майбутніх періодів	31	69
12	Зарахована на рахунок в банку виручка від реалізації послуг за касовим методом	31	70
13	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів, МПП	31	71
14	Зарахований дохід від реалізації основних засобів	31	74

Ключовими пріоритетами облікової служби закладу є легітимність і своєчасність проведення розрахунків, гарантування безпеки активів у місцях їхнього зберігання, а також жорсткий контроль за цільовим використанням ресурсів. Облік забезпечує повне документування руху коштів, проведення регулярних інвентаризацій та пошук шляхів для раціонального розміщення вільних активів з метою отримання додаткового доходу. Важливою складовою є підготовка «Звіту про рух грошових коштів» (форма № 3), який відображає фінансові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Завдяки нормам НП(С)БО 1, пансіонат має змогу обирати найбільш зручний метод

складання цього звіту — прямий або непрямий, що значно уніфікує роботу бухгалтерії.

Таблиця 2.5

Основні операції вибуття коштів з поточного рахунку у КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
2	Проведено витрати на монтаж основних засобів	15	31
3	Передано гроші з банку в касу	30	31
4	Депоновано гроші на лімітовану чекову книжку	31	31
5	Проведено передоплату постачальникам	37	31
6	Проведено передоплату за газети і журнали	39	31
7	Проведено перерахування коштів за рахунок раніше створеного резерву	47	31
8	Використано суми цільового фінансування	48	31
9	Погашено заборгованість за раніше виданим векселем	51	31
10	Погашено довгострокові зобов'язаннями перед різними кредиторами	55	31
11	Погашено короткострокові позики банку	60	31
12	Погашено заборгованість за раніше виданими вексями	62	31
13	Проведено розрахунки з постачальниками	63	31
14	Погашено заборгованість перед бюджетом	64	31
15	Сплачено збори до фондів соціального страхування	65	31

Відповідно до законодавства, комунальні некомерційні підприємства зобов'язані акумулювати кошти на поточних рахунках у банківських установах, водночас маючи обов'язкові рахунки в Державній казначейській службі для роботи з бюджетними надходженнями.

Інформацію щодо відображення у фінансовій звітності грошових коштів КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат подано в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Відображення грошових коштів у фінансовій звітності

Форма	Код рядка	Назва рядка
Форма №1 «Баланс» (розділ II активу «Оборотні активи»)	1165	Гроші та їх еквіваленти
Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» (розділ VI «Грошові кошти»)	640	Готівка
	650	Поточний рахунок в банку
	660	Інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки)
	670	Грошові кошти в дорозі
	680	Еквіваленти грошових коштів

Взаємодія з банками регулюється відповідними договорами на розрахунково-касове обслуговування. Для деталізації обліку за Планом рахунків № 291 використовується рахунок 31, який завдяки системі субрахунків (від 311 до 315) дозволяє чітко розмежовувати кошти в національній та іноземній валютах, а також виділяти ресурси на спеціальних рахунках для конкретних потреб установи.

Висновки до розділу 2

Проведене дослідження організаційної структури та особливостей облікової політики Петриківського обласного геріатричного пансіонату дозволяє сформулювати наступні узагальнення:

- Характеристика установи та система управління. Пансіонат функціонує як спеціалізована стаціонарна установа соціального захисту, що забезпечує комплексний догляд та медичне обслуговування для 185 підопічних. Управління закладом реалізується через лінійно-функціональну модель, яка чітко розмежовує адміністративні, медичні та обслуговуючі функції. Важливою перевагою установи є її статус клінічної бази для підготовки фахівців з реабілітації, що інтегрує науковий підхід у щоденну практику догляду за мешканцями.

- Організація касових операцій. Облік готівкових коштів у закладі суворо регламентований нормами НБУ та базується на забезпеченні фізичної схоронності активів і персональної матеріальної відповідальності касирів. Процес документування охоплює повний цикл — від оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів до ведення касової книги та реєстрації у відповідних журналах. Синтетичний облік на рахунку 30 «Готівка» дозволяє оперативно контролювати залишки коштів та забезпечувати їх відображення у другому розділі активу балансу.

- Облік коштів на банківських та казначейських рахунках. Будучи комунальним некомерційним підприємством (КНП), заклад поєднує використання комерційних банківських рахунків для операційної діяльності та обов'язкових рахунків у Державній казначейській службі для роботи з бюджетними асигнуваннями. Система аналітичного обліку за субрахунками рахунку 31 побудована таким чином, щоб забезпечити автономність управління різними потоками: загальним та спеціальним фондами, благодійною допомогою та цільовим фінансуванням. Це гарантує прозорість використання ресурсів за кожним кодом економічної класифікації (КЕКВ).

- Контроль та звітність. Фінансова дисципліна в пансіонаті підтримується через механізми регулярних інвентаризацій, щоденну верифікацію банківських виписок та ведення меморіальних ордерів. Підсумковим етапом узагальнення інформації є формування Звіту про рух грошових коштів (форма № 3-дс), який розкриває динаміку фінансових потоків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Застосування сучасних стандартів звітності та, за потреби, реєстраторів розрахункових операцій (РРО) забезпечує повну відповідність діяльності закладу актуальним вимогам законодавства України.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1 Аналіз економічних показників діяльності КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Фінансовий аналіз проведено на основі форм фінансової звітності баланс, звіт про фінансові результати та звіт про грошові потоки за 2023 рік, порівняно з 2022 роком. Дані свідчать про зростання активів на 8,4% та зобов'язань на 12%, з домінуванням запасів у структурі активів. Горизонтальний і вертикальний аналіз, а також ключові коефіцієнти ліквідності, платоспроможності та рентабельності дозволяють оцінити фінансову стійкість підприємства.

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу

Горизонтальний аналіз демонструє абсолютне та відносне зростання ключових статей балансу. Загальні активи зросли з 23 422,5 тис. грн до 25 385,6 тис. грн (+8,4%), переважно за рахунок запасів (+307% – з 4 283,4 тис. грн до 17 437,4 тис. грн). Пасиви збільшилися з 21 196,7 тис. грн до 23 768,6 тис. грн (+12,2%), зумовлене короткостроковими кредитами (+9%).

Вертикальний аналіз розкриває зміни структури: частка запасів у активах зросла з 18,3% до 68,7%, що вказує на накопичення нереалізованих ресурсів; зобов'язання посіли 94% пасивів проти 81% у 2022 році, скоротивши власний капітал до 6%.

Таблиця 3.1.

Аналіз статей балансу

Показник (код рядка)	2022, тис. грн (%)	2023, тис. грн (%)	Зміна, %
Активи загалом (1300/2200)	23 422,5 (100)	25 385,6 (100)	+8,4
Запаси (1000/2010)	4 283,4 (18,3)	17 437,4 (68,7)	+307
Оборотні активи (1200/2080)	20 313,9 (86,7)	20 313,9 (80,0)	+0
Пасиви загалом (1800/2520)	10 481,0 (100)	23 817,3 (100)	+127,2
Кредити короткострокові (1160/2170)	3 109,4 (29,6)	5 071,6 (21,3)	+63,1

На основі даних Балансу (Форма №1-дс) встановлено, що станом на 31.12.2023 загальна вартість активів Петриківського обласного геріатричного

пансіонату склала 10,48 млн грн. Структура активів характеризується переважанням необоротних активів (70,3%), проте частка грошових коштів суттєво зросла протягом року (рис. 3.1).

Структура активів на кінець 2023 року

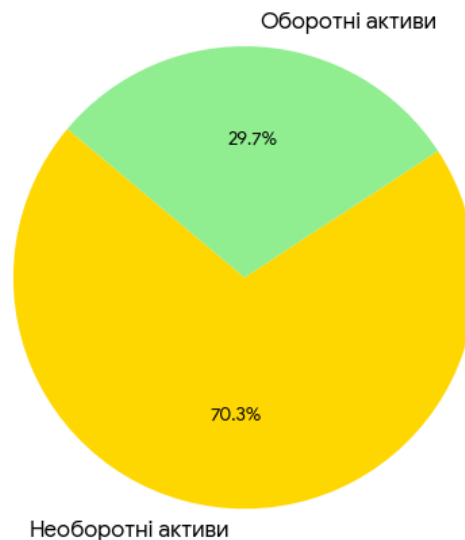

Рис. 3.1. Структура активів установи станом на кінець 2023 року

Вертикальний аналіз свідчить про домінування нефінансових активів (70,33%), проте протягом року спостерігалася тенденція до зростання частки найбільш ліквідних активів. Збільшення залишків грошових коштів у 2,5 раза є ключовим фактором зміни структури балансу.

У структурі пасивів власний капітал установи (код рядка 1495) на кінець року склав 10 475 001 грн, що становить 99,94% від загальної суми джерел фінансування. Це свідчить про високий ступінь автономії та відсутність залежності від зовнішніх запозичень.

Таблиця 3.2.

Динаміка доходів та витрат

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	Відхилення, грн	Темп росту, %
Усього доходів	23 422 542	25 385 572	+1 963 030	108,4%
Усього витрат	21 196 508	23 817 324	+2 620 816	112,4%
Чистий результат (профіцит)	2 226 034	1 568 248	-657 786	70,5%

Збільшення обсягу грошових коштів з 1,2 млн грн до 3,1 млн грн свідчить про накопичення значного фінансового ресурсу, що позитивно впливає на

показники платоспроможності, але потребує аналізу щодо ефективності використання бюджетних призначень.

Аналіз доходів та витрат показує, що доходи зросли на 8,4%, що свідчить про стабільне бюджетне фінансування та надходження від основної діяльності.

- Витрати зростали швидшими темпами (12,4%), ніж доходи. Це призвело до скорочення річного профіциту на 29,5% порівняно з попереднім роком. Основну частку витрат складають витрати на оплату праці та соціальне забезпечення.

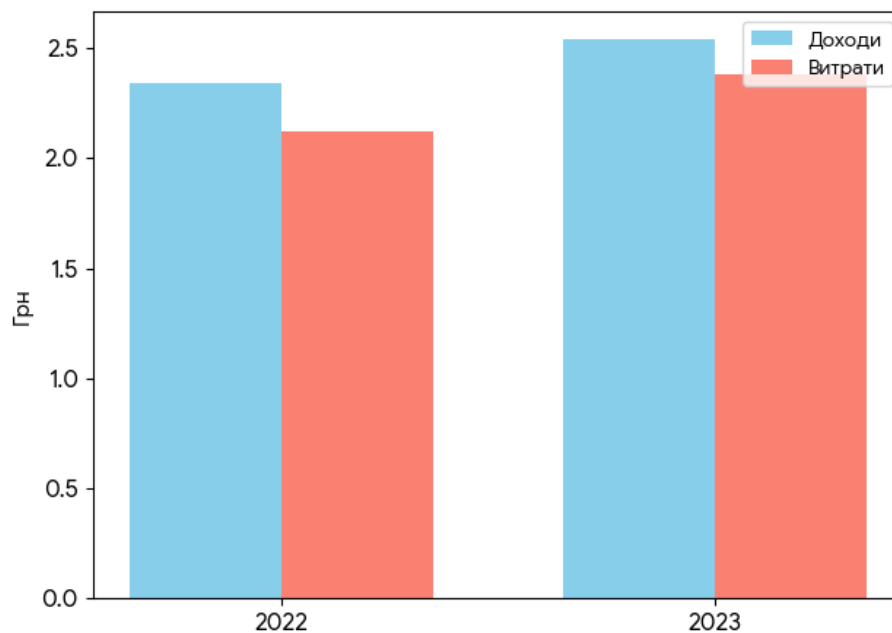

Рис. 3.2. Аналіз доходів та витрат у 2022 та 2023 роках

Для оцінки здатності установи своєчасно виконувати свої зобов'язання розраховано систему показників ліквідності.

1. Коефіцієнт поточної ліквідності відображає достатність оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

$$K_{pl} = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання}$$

2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує частку поточних боргів, яку можна погасити негайно.

$$K_{al} = \text{Грошові кошти} / \text{Поточні зобов'язання}$$

Таблиця 3.2.

Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності.

Коефіцієнт	Формула	2023	Норма	Оцінка
Поточної ліквідності	$A2 / П1$	1,04	0,7–2,0	Задовільна
Швидкої ліквідності	$(A2-A1) / П1$	0,15	0,2–0,5	Низька
Автономії	$Кс / А$	0,06	>0,5	Критична

Коефіцієнт поточної ліквідності (оборотні активи / короткострокові зобов'язання) становить 1,04 (норма 0,7–2,0), що забезпечує мінімальне покриття, але низький коефіцієнт швидкої ліквідності (0,15 без запасів) сигналізує ризик через ілюзорну ліквідність запасів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошові кошти / зобов'язання) $\approx 0,05$, що є критичним.

Платоспроможність низька: коефіцієнт автономії (власний капітал / активи) = 0,06 (норма >0,5), залежність від зовнішнього фінансування сягає 94%. Коефіцієнт маневреності (власні оборотні кошти / оборотні активи) негативний через дефіцит власних обігових коштів.

Рентабельність активів ($ROA = \text{чистий прибуток} / \text{середні активи}$) негативна через збиток (-314,2 тис. грн за F3DC), $ROA \approx -1,2\%$. Рентабельність продажів ($ROS = \text{чистий прибуток} / \text{виручка}$) $\approx -1,2\%$ (виручка 25 385,6 тис. грн), що вказує на неефективність операцій. Рентабельність власного капіталу (ROE) не визначається через низьку базу капіталу.

Операційна рентабельність позитивна (дохід від операцій 23 454,1 тис. грн, +5%), але загальні збитки пояснюються фінансовими витратами.

Таблиця 3.3.

Рентабельність ключових показників.

Показник рентабельності	2023, %
Активів (ROA)	-1,2
Продажів (ROS)	-1,2

Проведений аналіз свідчить про інтенсивне зростання активів за рахунок запасів, але критичну залежність від кредитів, низьку ліквідність та збитковість, що загрожує неплатоспроможністю. Позитивні операційні потоки (1 300,2 тис. грн) не компенсують структурні проблеми. Проведений аналіз фінансового стану Петриківського обласного геріатричного пансіонату дозволяє зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість: Установа характеризується надвисоким рівнем автономії (99,9%), що мінімізує будь-які фінансові ризики.
2. Ліквідність: Показники ліквідності є аномально високими, що зумовлено накопиченням значних залишків на рахунках при мінімальній кредиторській заборгованості.
3. Ефективність: Спостерігається тенденція до зниження профіциту через випереджаюче зростання витрат. Рентабельність активів на рівні 16,85% є позитивним сигналом для бюджетної установи.

Для покращення роботи Петриківського геріатричного пансіонату, на нашу думку, необхідно розробити план капітальних інвестицій для ефективного використання залишку коштів у розмірі 3,1 млн грн (модернізація обладнання, ремонтні роботи), посилити контроль за операційними витратами для стабілізації фінансового результату в майбутніх періодах, оптимізувати запаси (скоротити на 20–30% via ABC-аналіз); рефінансувати кредити на довгострокові.

Вивчення організації обліку і звітності у КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат свідчить про те, що її покладено на бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Права та обов'язки головного бухгалтера і всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Облік на підприємстві ведеться на підставі діючих нормативних документів: положень (стандартів) бухгалтерського обліку, постанов кабінету міністрів України, інструкцій, рекомендацій, наказів міністерств і відомств.

3.2 Аналіз грошових коштів некомерційного підприємства: завдання та методи

Аналіз грошових коштів у КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат виконуємо за такими етапами: аналіз динаміки і складу оборотних активів; аналіз грошових коштів; аналіз грошових потоків від різних видів діяльності; аналіз ефективності використання грошових коштів [42, с. 125].

На основі наданого «Звіту про надходження та використання коштів загального фонду» (форма № 2м) проведено детальний аналіз виконання бюджету Петриківського обласного геріатричного пансіонату за 2023 рік.

1. Загальна оцінка виконання плану видатків

Видатки загального фонду (Форма №2м) є основним джерелом забезпечення життєдіяльності закладу. У 2023 році касові видатки склали 17,45 млн грн (99,02% від плану).

За звітний період установа продемонструвала високий рівень бюджетної дисципліни. Загальний відсоток виконання плану становить 99,02%.

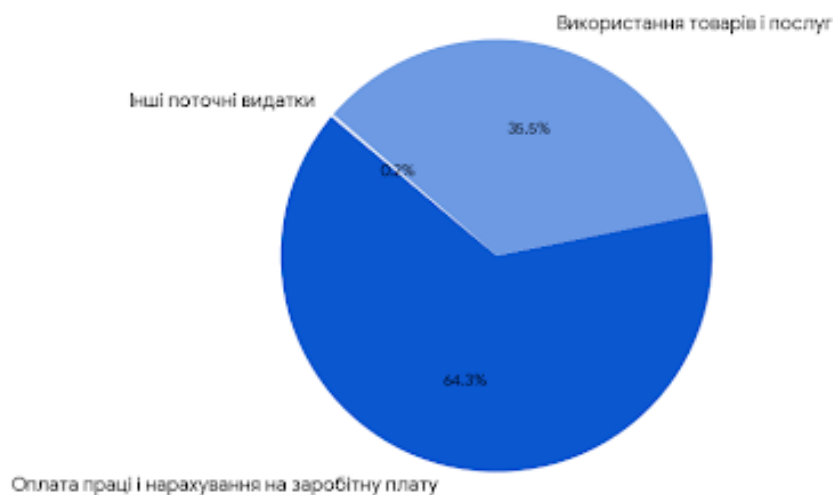

Рис. 3.1 Структура касових видатків загального фонду за 2023 рік

Як видно з рис. 3.1, понад 64% бюджету спрямовано на оплату праці з нарахуваннями (КЕКВ 2100). Це підкреслює соціальну значущість установи, де основна частка витрат пов'язана безпосередньо з персоналом, що надає послуги

догляду. Другою за вагою статтею є оплата товарів та послуг (35,5%), де левову частку складають енергоносії та харчування.

Таблиця 3.1.

Узагальнені показники використання коштів загального фонду

Показник	Затверджено на рік, грн	Касові видатки, грн	Відхилення, грн	Рівень виконання, %
Усього видатків	17 628 924,00	17 456 257,23	-172 666,77	99,02%

Невелике недовиконання плану (-172,7 тис. грн) свідчить про економію коштів або проведення закупівель за цінами, нижчими від очікуваних, що є позитивним показником ефективності управління.

Видатки установи мають чітко виражену соціальну спрямованість. Основну частку займають витрати на оплату праці та забезпечення життєдіяльності підопічних.

Таблиця 3.2.

Структура касових видатків за основними групами

КЕКВ	Найменування статті	Сума, грн	Частка в загальних видатках, %
2100	Оплата праці та нарахування	11 226 585,07	64,31%
2200	Використання товарів і послуг	6 191 909,01	35,47%
2800	Інші поточні видатки	37 763,15	0,22%
	РАЗОМ	17 456 257,23	100,00%

Отже, захищені статті (Оплата праці) складають майже дві третини бюджету (64,31%). Це підтверджує статус установи як надавача соціальних послуг, де людський ресурс є ключовим. А **матеріальне забезпечення** - витрати на товари та послуги (35,47%) забезпечують безпосереднє утримання пансіонату.

Аналіз використання товарів і послуг (КЕКВ 2200) є найбільш інформативною для оцінки якості утримання підопічних.

Таблиця 3.3

Деталізація видатків на товари та послуги

КЕКВ	Стаття видатків	Сума, грн	Частка в межах КЕКВ 2200, %
2270	Комунальні послуги та енергоносії	3 212 235,72	51,88%
2230	Продукти харчування	1 407 146,87	22,73%
2210	Предмети, матеріали, інвентар	640 002,08	10,34%
2220	Медикаменти	512 490,87	8,28%
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	420 033,47	6,78%

Аналіз результатів проведеного дослідження показав, що енергоносії (51,88% від КЕКВ 2200) – це більше половини коштів на утримання витрачається на оплату тепла, світла та води. Це найбільша стаття після заробітної плати, що потребує постійного моніторингу лімітів споживання.

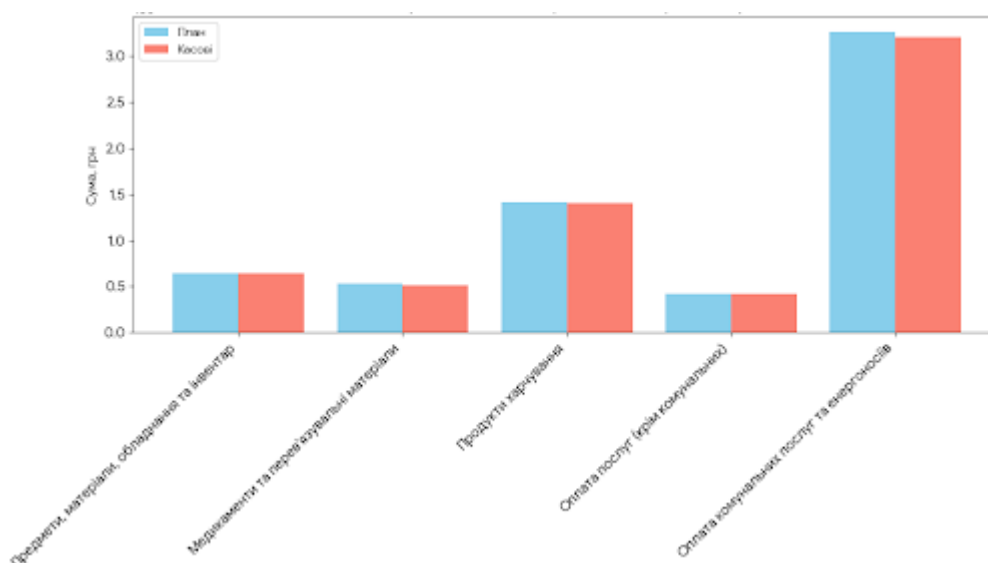

Рис. 3.2. Виконання плану за статтями використання товарів та послуг

Наступна за обсягом стаття витрат - харчування та медикаменти (31,01% разом). Установа забезпечує базові фізіологічні потреби підопічних на належному рівні. План за цими статтями виконано майже повністю (понад 97-99%).

Таким чином пансіонат повністю забезпечений фінансуванням із загального фонду для виконання своїх функцій. Бюджетні кошти використовуються за цільовим призначенням із високим рівнем виконання плану (99%). А основне

фінансове навантаження припадає на оплату праці (64,3%) та комунальні послуги (18,4% від усього бюджету).

Аналіз даного звіту дозволяє зробити наступні висновки, щодо забезпечення ефективності діяльності пансіонату:

1. Енергозбереження: Враховуючи, що енергоносії займають вагомому частку видатків, доцільно розглянути можливість залучення інвестицій (можливо, через спецфонд або гранти) на заходи з утеплення приміщень чи модернізації системи опалення для зменшення навантаження на загальний фонд у майбутньому.

2. Оптимізація закупівель: Зберегти практику проведення тендерних процедур, що дозволяють отримувати економію (за звітний рік економія склала понад 172 тис. грн).

Аналіз звіту за формою № 4-2м «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень» Петриківського обласного геріатричного пансіонату за 2023 рік дозволяє детально розглянути структуру позабюджетного фінансування установи.

1. Аналіз надходжень коштів

Установа активно залучає позабюджетні кошти. За 2023 рік надійшло 5,5 млн грн власних коштів (Форма №4-2м).

Протягом 2023 року установа продемонструвала високу активність у залученні власних надходжень, виконання плану за якими склало **100,2%**.

Структура надходжень за джерелами:

- Загальна сума надходжень: 5 515 607,49 грн.
- Від підприємств, організацій та фізичних осіб для виконання цільових заходів (код 030): 4 430 767,34 грн (80,3% від загального обсягу). Це основне джерело фінансування, що свідчить про міцну співпрацю з юридичними та фізичними особами.
- Благодійні внески, гранти та дарунки (код 020): 1 084 840,15 грн (19,7%).

Рис. 3.3. Структура власних надходжень за 2023 рік

Залишок коштів на початок року становив 711 562,85 грн. З урахуванням річних надходжень, загальний обсяг фінансового ресурсу становив 6 227 170,34 грн.

Касові видатки за звітний період склали 4 445 540,77 грн, що становить 80,7% від затвердженого річного плану. Установа спрямовувала кошти переважно на соціальні потреби та утримання закладу.

Аналіз видатків за рахунок власних надходжень свідчить про їх високу цільову ефективність.

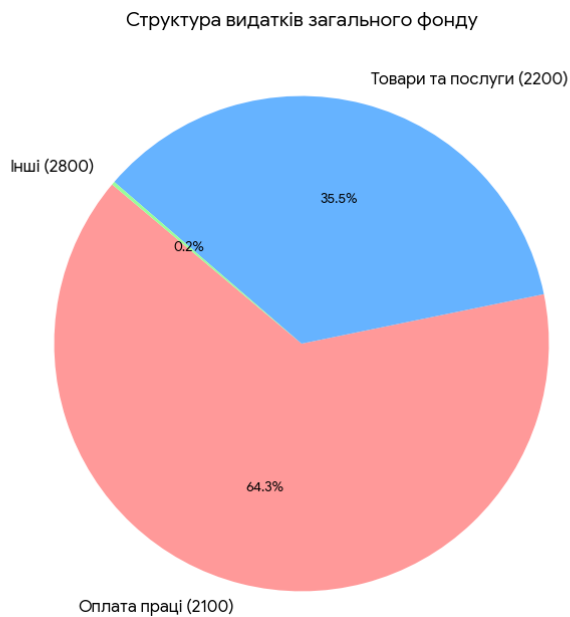

Рис. 3.4. Структура видатків загального фонду

Незважаючи на високий рівень виконання плану за статтями харчування, спостерігається певне недовиконання за статтею «Медикаменти», що може бути пов'язано з гуманітарною допомогою, отриманою у натуральній формі, яка зменшила потребу у касових витратах.

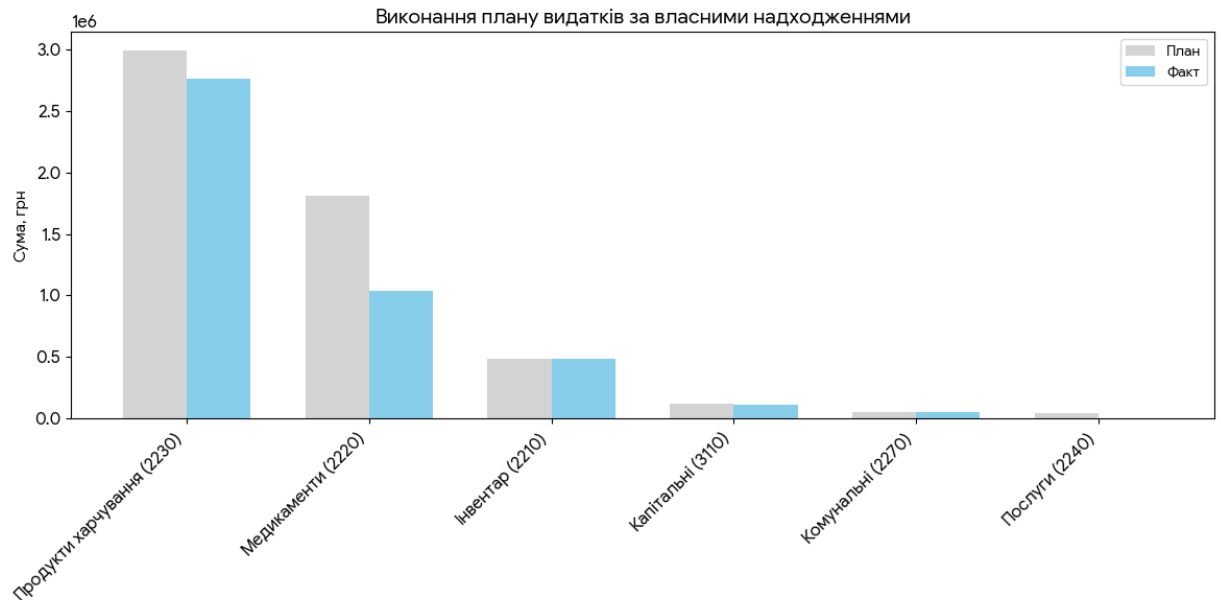

Рис. 3.5. Виконання плану видатків за власними надходженнями

Структура видатків за економічною класифікацією (КЕКВ):

1. Поточні видатки (КЕКВ 2000): 4 335 830,77 грн (97,5% всіх витрат).
 - Продукти харчування (КЕКВ 2230): 2 761 175,40 грн (62,1%). Це пріоритетна стаття витрат для забезпечення підопічних пансіонату.
 - Медикаменти та перев'язувальні матеріали (КЕКВ 2220): 1 039 157,53 грн (23,4%).
 - Предмети, матеріали, обладнання та інвентар (КЕКВ 2210): 482 651,84 грн.
 - Оплата комунальних послуг та енергоносіїв (КЕКВ 2270): 50 000,00 грн.
2. Капітальні видатки (КЕКВ 3000): 109 710,00 грн (2,5%).
 - Придбання обладнання і предметів довгострокового користування (КЕКВ 3110): 109 710,00 грн. Кошти були спрямовані на оновлення матеріальної бази установи.

3. Динаміка залишків

На кінець звітного періоду зафіксовано значне зростання залишку коштів на рахунках установи:

- Залишок на початок року: 711 562,85 грн.
- Залишок на кінець року: 1 781 629,57 грн.

Збільшення залишку на 1 070 066,72 грн (або на 150%) пояснюється тим, що обсяг залучених надходжень перевищив обсяг проведених касових видатків. Це створює фінансовий резерв для діяльності установи у наступному звітному періоді.

Таким чином, аналіз використання власних коштів показав, що кошти власних надходжень використовуються виключно для забезпечення життєдіяльності підопічних (харчування та лікування), що доповнює бюджетне фінансування, що в свою чергу підтверджує їх цільове спрямування. Установа має позитивне сальдо використання власних коштів, що свідчить про платоспроможність та ефективне управління залученими ресурсами та її фінансову стабільність. При цьому висока частка цільових надходжень від підприємств та організацій (80%) вказує на успішну соціальну роботу керівництва пансіонату з благодійниками та партнерами, що підтверджує залежність пансіонату від зовнішніх донорів.

3.3 Методика проведення аудиту грошових коштів підприємства

Аудиторський контроль грошових коштів у Петриківському обласному геріатричному пансіонаті спрямований на верифікацію легітимності фінансових операцій, оцінку раціональності витрачання готівки та підтвердження суворого дотримання касової дисципліни. Ключовим завданням перевірки є встановлення того, наскільки повно та достовірно касові операції відображені в облікових реєстрах і фінансовій звітності закладу відповідно до норм чинного законодавства.

Для забезпечення високої якості перевірки аудитор на підготовчому етапі

чітко окреслює об'єкти дослідження. Це дозволяє сформулювати конкретні цілі, визначити пріоритетні завдання та розробити ефективну програму аудиту. Предметом методології в даному контексті виступає весь масив господарських операцій, пов'язаних із рухом готівкових активів, що зафіксовані в первинних документах та звітності з урахуванням якісних характеристик підготовки інформації.

Процес організації аудиторського дослідження грошових коштів є багатоетапним і розпочинається з формування загальної стратегії та планування майбутніх дій. Після визначення джерел інформаційного забезпечення аудитор переходить до безпосереднього виконання процедур, результати яких фіксуються у відповідних робочих документах. Наступна фаза включає глибокий аналіз отриманих даних, підготовку підсумкових звітів та їх детальне обговорення з адміністрацією пансіонату. Завершується цикл офіційним документальним оформленням результатів перевірки та наданням рекомендацій.

Методичний інструментарій аудиту, зокрема при перевірці єдиного соціального внеску та доходів установи, базується на комплексному обстеженні господарської діяльності. Це передбачає критичне зіставлення фактичних фінансових результатів із понесеними витратами, а також використання розрахунково-економічних методів для обґрунтування показників (систематизовано в табл. 3.4).

Важливе місце в процесі ревізії займають прийоми дослідження облікової інформації, які дозволяють виявити розбіжності між даними звітності та реальним станом активів, забезпечуючи прозорість фінансового управління закладом.

У вітчизняному аудиті поширеним методом діагностики стану внутрішнього контролю є використання спеціалізованих тест-анкет. Застосування формату «так/ні» дозволяє аудитору чітко ідентифікувати зони ризику: будь-яке заперечення за пунктами опитувальника вказує на конкретні прогалини в управлінській структурі або обліковій політиці підприємства.

Таблиця 3.4

Методичні прийоми аудиту грошових коштів

Методичний прийом	Порушення, які можуть бути виявлені	Варіанти рішень, які приймаються за результатами порушень
Нормативна перевірка	Не відповідність грошових коштів внеску чинним нормативним актам	Застосування фінансових санкцій
Зустрічна перевірка документів	Виправлення, складання підставних документів	Заміна документів, фінансові санкції
Зіставлення даних звітів про фінансові інвестиції	Виправлення, складання неправильних даних	Заміна документів, фінансові санкції
Взаємний контроль операцій	Не правильно оформлені операції	Заміна документів, фінансові санкції
Розрахунки обґрунтованості розрахунків	Не правильний розрахунок грошових коштів	Пере розрахунок даних, фінансові санкції

У табл. 3.5 відображено типовий план аудиту грошових коштів для комунальних підприємств.

Таблиця 3.5

План аудиту грошових коштів КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Етап аудиторської перевірки	Зміст	Термін виконання	Виконавець
1	2	3	4
Підготовчий	Аналіз системи внутрішнього контролю, призначення аудитора для проведення аудиту. Формування програми аудиту	xx.xx.2025 - xx.xx.2025	Аудитор
Фактичний	Перегляд результатів проведених інвентаризацій та формування висновків	xx.xx.2025 - xx.xx.2025	Аудитор
Основний	Проведення аудиторських процедур згідно програми аудиту, оформлення робочої документації	xx.xx.2025 - xx.xx.2025	Аудитор
Заключний	Узагальнення результатів аудиторської перевірки, складання аудиторського звіту та акту наданих послуг	xx.xx.2025 - xx.xx.2025	Аудитор

Розроблена модель анкети фокусується на критичних точках, зокрема на методичному забезпеченні бухгалтерського апарату, чіткості розмежування функціональних обов'язків та наявності внутрішніх регламентів щодо обігу готівкових коштів. Попри певну універсальність структури, професійне судження аудитора відіграє вирішальну роль у модифікації змісту опитувальника відповідно до специфіки та мети перевірки конкретної установи. Такий інструментарій є найбільш ефективним для представників малого та середнього бізнесу, що працюють у сфері послуг, виробництва чи виконання робіт. Результати проведеного оцінювання внутрішнього контролю в Петриківському обласному геріатричному пансіонаті деталізовано у таблиці 3.6.

Здійснення аудиторської діяльності базується на низці ключових етичних стандартів, які гарантують якість та неупередженість перевірки. Першочерговим є принцип незалежності, що виключає будь-яку майнову зацікавленість або родинні зв'язки аудитора з об'єктом контролю. Це тісно пов'язано з об'єктивністю та чесністю, які вимагають від фахівця бути справедливим і надавати неупереджені висновки на кожному етапі роботи.

Високий рівень компетентності та професійної майстерності забезпечується залученням досвідчених спеціалістів, здатних вміло застосовувати законодавчі норми для оцінки господарських операцій. При цьому конфіденційність залишається непорушною умовою: будь-яка інформація, отримана під час аудиту, не може бути розголошена або використана у власних цілях без згоди клієнта.

Процес аудиторського контролю готівки в КНП «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» розпочинається з ініціювання раптової ревізії каси, що передбачає детальний перерахунок усіх коштів та грошових документів. Наступні кроки спрямовані на аналіз правильності оформлення касової документації та вивчення цільового призначення отриманої чи виданої готівки. Важливим аспектом є верифікація повноти оприбуткування надходжень та контроль за дотриманням встановлених лімітів касового залишку.

Таблиця 3.6

План аудиту грошових коштів КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат

Зміст 1	Так 2	Ні 3	Інший 4
Чи існує наказ про облікову політику?	+		
Чи висвітлені у наказі про облікову політику елементи облікового процесу касових операцій	+		
Чи є посадова інструкція касира?	+		
Чи ознайомлений касир з правами і обов'язками?			
Чи відбувається суміщення функцій касира та облікового працівника?		+	
Чи контролюється виконання обов'язків касира головним бухгалтером чи старшим за посадою?	+		
Чи висока плинність робітників бухгалтерської служби?		+	
Інвентаризація каси проводиться один раз на рік перед складанням фінансової звітності	+		
Існування договору з касиром про матеріальну відповідальність	+		
Чи встановлений ліміт каси?	+		
Обов'язки виписки ВКО та ПКО, видача готівки, приймання готівки, розподілені між касиром і робітником бухгалтерії	+		
Працівник, який отримує готівку, не займається її обліком у бухгалтерії	+		
Головний бухгалтер має вищу освіту?	+		
Робітники бухгалтерії забезпечені доступом до отримання інформації чинного законодавства та змін до нього	+		
Чи перевіряється тотожність інформації Головної книги, облікових регістрів, Балансу, Звіту про рух грошових коштів?		+	
Чи належним чином організовані умови зберігання готівки, грошових документів, чекових книжок	+		
Чи розроблений порядок оприбуткування готівки у касу?	+		

На заключних етапах фахівець зіставляє дані первинних документів із показниками фінансової звітності. Особлива увага приділяється взаємопов'язаним документам, відповідність яких зазвичай перевіряється вибіркоким методом. Кінцевий результат аудиту, згідно з вимогами МСА 320, передбачає оцінку суттєвості виявлених помилок та формування підсумкового звіту. В ході перевірки пансіонату було встановлено, що система внутрішнього контролю касової дисципліни функціонує згідно з регламентами, а реквізити касових ордерів та відомостей заповнюються належним чином.

Керуючись нормами МСА 200, аудитор прагне сформувати незалежну професійну думку про достовірність відображення банківських активів у звітності. Першочергово встановлюється кількість відкритих рахунків (поточних, валютних, депозитних) та законність операцій за ними. Перевірка охоплює своєчасність надходження коштів, повноту сплати податків та коректність бухгалтерських проведення.

Особлива увага приділяється суцільному вивченню виписок банку. Аудитор повинен переконатися в безперервності нумерації виписок та ідентичності залишків на початок і кінець суміжних періодів. Будь-які виправлення або підчистки у банківських документах стають підставою для проведення зустрічної перевірки безпосередньо в установі банку. Усі виявлені факти та розрахунки за товарно-матеріальні цінності ретельно звіряються з первинними виправдовувальними документами, а результати фіксуються у робочих документах аудитора

Таким чином, проведення аудиту грошових коштів у КНП Петриківський обласний геріатричний пансіонат передбачає встановлення законності та доцільності використання готівки, дотримання касової дисципліни; повноти та достовірності відображення операцій з обліку грошових коштів.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження фінансово-економічного стану, методик аналізу та аудиту грошових активів установи дозволяє сформувати наступні підсумкові положення:

1. Аналіз балансу та фінансових результатів засвідчив стабільне зростання активів пансіонату (на 8,4% за рік), що супроводжувалося значним накопиченням грошових коштів (з 1,2 млн грн до 3,1 млн грн). Установа демонструє надвисокий рівень фінансової незалежності (коефіцієнт автономії 99,9%), що практично виключає ризики неплатоспроможності. Проте виявлено тенденцію до випереджаючого зростання витрат (12,4%) над доходами (8,4%), що вимагає

оптимізації операційних витрат для збереження позитивної рентабельності активів.

2. Дослідження виконання бюджету показало високу дисципліну: план видатків загального фонду виконано на 99,02%. Структура витрат підтверджує соціальну спрямованість закладу (64,3% — оплата праці, 18,4% — комунальні послуги). Водночас аналіз власних надходжень (форма № 4-2м) продемонстрував успішну роботу з донорами, за рахунок яких забезпечено 80,3% позабюджетного фінансування. Наявність залишку вільних коштів на кінець року вказує на фінансовий резерв, який доцільно спрямувати на капітальні інвестиції та модернізацію обладнання.

3. Встановлено, що для забезпечення прозорості фінансових потоків пансіонату необхідно застосовувати комплексний методичний інструментарій: горизонтальний (трендовий), вертикальний (структурний) та коефіцієнтний аналіз. Використання інтегральних показників та порівняльних методів дозволяє не лише констатувати фактичний стан розрахунків, а й виявляти резерви для підвищення ефективності використання кожної гривні бюджетних та благодійних надходжень.

4. Аудит підтвердив легітимність і доцільність здійснених касових та банківських операцій. Оцінка системи внутрішнього контролю через анкетування показала високий рівень організації бухгалтерського обліку та чітке розмежування обов'язків. Перевірка проводилася з дотриманням принципів професійної етики та міжнародних стандартів аудиту (МСА 200, 320), що дає підстави вважати фінансову звітність пансіонату достовірною в усіх суттєвих аспектах.

Таким чином, для подальшого зміцнення фінансового стану рекомендується впровадити заходи з енергозбереження для зменшення навантаження на бюджет, оптимізувати складські запаси через ABC-аналіз та розробити стратегію капітальних інвестицій для модернізації матеріально-технічної бази пансіонату.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Організація охорони праці на підприємстві

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

Згідно Закону України «Про охорону праці»: фінансування охорони праці здійснюється власником. На підприємствах, в галузях і на державному рівні у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку створюються фонди охорони праці. На підприємстві кошти вказаного фонду використовуються тільки на виконання заходів, що забезпечують доведення умов і безпеки праці до нормативних вимог або підвищення існуючого рівня охорони праці на виробництві.

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів про охорону праці.

Власник створює на підприємстві службу охорони праці. Типове положення про цю службу затверджується Державним комітетом України по нагляду за охороною праці [14, с. 31].

Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо керівникові і прирівнюється до основних виробничотехнічних служб.

Усі працівники при прийнятті на роботу і в процесі роботи проходять на підприємстві інструктаж (навчання) з питань охорони праці, подання першої

медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, про правила поведінки при виникненні аварій, а також вивчають правила пожежної безпеки.

Сучасний стан охорони праці в Україні можна охарактеризувати як такий, що викликає серйозне занепокоєння. Створення безпечних умов праці – це невід’ємна частина соціально-економічного розвитку держави, складова державної політики, національної безпеки та державного будівництва, одна з найважливіших функцій органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів рад, підприємств.

Основні напрямки та задачі в області охорони праці зазначені в Конституції України, Законі України «Про охорону праці».

Концепція управління охороною праці спрямована на реалізацію положень Конституції та Законів України щодо забезпечення охорони життя й здоров’я працівників у процесі трудової діяльності, створення безпечних і нешкідливих умов праці на кожному робочому місці, належних умов для формування у працівників свідомого ставлення до особистої безпеки та безпеки оточуючих, запровадження нових і вдосконалення існуючих механізмів управління в галузі охорони праці.

Необхідність забезпечення здорових і безпечних умов праці, формування ціннісних орієнтацій пріоритетності життя і здоров’я людей стосовно результатів виробничої діяльності, визначає потреба належного підготування спеціалістів всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів з питань охорони праці. Охорона праці пов’язана з багатьма науками і дисциплінами, що вивчають людину в процесі праці. Основними серед них є: безпека життєдіяльності, наукова організація праці, ергономіка, інженерна психологія і технічна естетика.

Безпека життєдіяльності – це дисципліна, що вивчає загальні закономірності виникнення небезпек, їхньої властивості, наслідки вплив на організм людини, засоби захисту здоров’я і життя людини, а також середовище його проживання від небезпек [14].

Управління охороною праці – це підготовка, прийняття та реалізація правових, організаційних, соціально-економічних, науково-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Основними завданнями цієї діяльності є: розробка методів прогнозування, визначення та ідентифікація шкідливих виробничих факторів дослідження їхнього впливу на людину і навколишнє середовище.

Перелік шкідливих і небезпечних виробничих чинників і джерела їх виникнення при виконанні робіт на ПК відділу бухгалтерії приведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Перелік шкідливих і небезпечних факторів мікроклімату робочої зони

Найменування факторів	Джерела їхній виникнення	Характер дії
Несприятливий мікроклімат (підвищений рівень іонізації)	ЕЛТ створює велике число позитивних іонів	Стомлення ЦНС, зниження працездатності
Підвищений рівень статичної електрики	ЕЛТ	Небезпека враження током, ураження шкіри
Пряма і відбита від екрану близькість	Зовнішні джерела світла, які впливають на екран	Стомлення зорового аналізатора и ЦНС
Нервово-психічні перевантаження	Складність виконання роботи, тривалість роботи на ЕОМ (більше 8 годин)	Стомлення ЦНС, стомлення організму
Перевантаження зорового аналізатора	Особливості технологічного процесу	Вплив на ЦНС
Наявність рентгенівського, інфрачервоного, ультрафіолетового випромінювання	ЕЛТ	Вплив на кожен покрив, ЦНС, деякі інші органи людини

В сучасних умовах навалюючого розвитку виробництва, тенденції до урбанізації, новітніх технологічних рішень особливу увагу необхідно приділяти охороні навколишнього природного середовища та охороні праці. Особливою цінністю повинні стати не максимізація прибутку або збільшення виробітку, а здоров'я і життя людини, екологічна чистота навколишнього середовища. Це комплексна проблема, тому для рішення задач охорони праці необхідно об'єднатися спеціалістам різноманітних спеціальностей.

Розробка методів прогнозування можливих шкідливих виробничих факторів, а також із впливу на здоров'я людини і навколишнього природного середовища, у майбутньому допоможе запобігти ряду серйозних екологічних проблем. На основі прогнозів, спеціалісти в області хімії і біологічної інженерії, розробки нових виробничих технологій зможуть своєчасно розробити заміну процесу, що завдає шкоду у теперішньому часі, або представляти загрозу життю, здоров'ю людини і навколишньому середовищу в майбутньому. Об'єктом розгляду є відділ бухгалтерії розташований на другому поверсі двоповерхового цегляного корпусу. У секторі відділу стоять 2 персональних комп'ютери з моніторами. Стелі і стіни покриті будівельними матеріалами, що мають можливість відбивати світлові хвилі, підлога азбоцементною плиткою. Площа на одного працівника складає $7,5 \text{ м}^2$, що відповідає нормі затвердженій в ДНАОП 000-1.31-98 – не менше 6 м^2 . Висота помешкання 3 м. У такий спосіб обсяг помешкання на одного працюючого складає $22,5 \text{ м}^3$, норма (ДНАОП 000-1.31-99) – не менше 20 м^3 . Помешкання відділу бухгалтерії відноситься до категорії без підвищеної небезпеки поразки електричним током II. Облікова і розрахункова робота виконується на такому устаткуванні: персональна ЕОМ, телефони, принтер, модем.

4.2. Оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу агропромислового підприємства до дії світлового випромінювання та хімічного забруднення під час надзвичайних ситуацій

Комунальні підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні діяльності держави. Їх стійкість до впливу різних факторів під час надзвичайних ситуацій визначає здатність протистояти потенційним загрозам та швидко відновлювати виробничі процеси. Серед основних загроз виділяються вплив світлового випромінювання, яке виникає внаслідок вибухів,

і хімічне забруднення, спричинене аваріями на промислових об'єктах або застосуванням небезпечних речовин.

Метою роботи є аналіз і оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу підприємств до цих загроз, а також розробка рекомендацій для підвищення їх стійкості.

Природа загроз

Світлове випромінювання є наслідком термоядерних вибухів, пожеж або інших подій, що супроводжуються викидом великої кількості теплової енергії. Воно може призводити до загоряння матеріалів, пошкодження інженерних споруд і теплового ураження людей. Ступінь впливу світлового випромінювання залежить від його інтенсивності, відстані до джерела та характеристик матеріалів, які використовуються в конструкціях.

Хімічне забруднення виникає внаслідок аварій на хімічних підприємствах, розливів токсичних речовин або використання хімічних сполук для терористичних атак. Такі речовини можуть бути небезпечними для здоров'я людини, довкілля і функціонування інженерних систем підприємства. Забруднення може поширюватися через повітря, воду або ґрунт, що значно ускладнює процеси локалізації та ліквідації наслідків.

Методи оцінки стійкості

Оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу базується на використанні комплексних підходів. Одним із ключових методів є аналіз вразливості, який визначає елементи, найбільш піддатливі до впливу світлового випромінювання та хімічного забруднення. Також застосовується моделювання загроз для розробки сценаріїв впливу надзвичайних ситуацій на інженерно-технічні об'єкти. Експертне оцінювання дозволяє залучати фахівців для аналізу ефективності наявних захисних заходів. Інструментальні вимірювання з використанням сучасних датчиків допомагають оцінити стан споруд під час дії зовнішніх факторів.

Оцінка впливу світлового випромінювання

Для оцінки впливу світлового випромінювання використовується розрахунок теплових потоків і їх впливу на будівельні матеріали. Параметри, що враховуються, включають теплопровідність, стійкість до займання і можливість відбиття світлової енергії. Моделі впливу дозволяють визначити зони теплового ураження та оцінити час, необхідний для займання конструкційних елементів.

Оцінка хімічного забруднення

Методи оцінки впливу хімічного забруднення включають аналіз розповсюдження токсичних речовин за допомогою математичних моделей і GIS-систем. Зокрема, аналізується концентрація забруднювачів у повітрі, воді та ґрунті, а також реакція матеріалів на вплив хімічних речовин. Ці дані дозволяють прогнозувати радіус поширення забруднення та його потенційні наслідки.

Наслідки впливу загроз

Вплив світлового випромінювання може призвести до часткового або повного руйнування будівель, пошкодження інженерного обладнання та виникнення вторинних пожеж. Хімічне забруднення здатне спричинити корозію матеріалів і обладнання, вихід із ладу вентиляційних і водопостачальних систем та довгострокове забруднення території підприємства. Такі наслідки не лише знижують ефективність роботи підприємства, але й становлять небезпеку для здоров'я працівників.

Рекомендації для підвищення стійкості

Для зменшення впливу світлового випромінювання та хімічного забруднення на інженерно-технічний комплекс агропромислових підприємств слід застосовувати сучасні матеріали, які мають високі показники вогнестійкості та хімічної інертності. Захисні конструкції, такі як бар'єри та екрани, допомагають мінімізувати вплив небезпечних факторів. Важливим є впровадження автоматизованих систем моніторингу, які дозволяють оперативно виявляти пожежі або хімічне забруднення.

Навчання персоналу та планування евакуаційних заходів є обов'язковими елементами забезпечення стійкості. Крім того, необхідно створити ефективну

систему координації з екстреними службами для швидкої ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу агропромислових підприємств до впливу світлового випромінювання та хімічного забруднення є важливим етапом у забезпеченні їхньої надійності. Інтеграція сучасних методів аналізу, впровадження інноваційних технологій і підвищення кваліфікації персоналу сприяють зниженню вразливості об'єктів і забезпечують їх стабільну роботу навіть у складних умовах. Розробка ефективних заходів безпеки дозволить мінімізувати потенційні втрати та зберегти функціональність підприємства у надзвичайних ситуаціях.

Висновки до розділу 4

В даному розділі проведено аналіз стану охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях у Петриківському геріатичному пансіонаті, що загалом свідчить, що існуюча система відповідає і внутрішньому регламенту з питань охорони праці, і нормативно-законодавчим актам. У зв'язку з тим, що приміщення за ступенем вибухо- і пожежонебезпечності та вогнестійкості відповідає встановленим нормам, безпека у надзвичайних ситуаціях в установі гарантована. Планові заходи щодо пожежної безпеки розроблені та здійснені відповідно до законодавства України.

Оцінка стійкості інженерно-технічного комплексу підприємств до впливу світлового випромінювання та хімічного забруднення є важливим етапом у забезпеченні їхньої надійності. Інтеграція сучасних методів аналізу, впровадження інноваційних технологій і підвищення кваліфікації персоналу сприяють зниженню вразливості об'єктів і забезпечують їх стабільну роботу навіть у складних умовах. Розробка ефективних заходів безпеки дозволить мінімізувати потенційні втрати та зберегти функціональність підприємства у надзвичайних ситуаціях.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Грошові кошти є найбільш ліквідним активом, що забезпечує безперервність надання соціальних та медичних послуг. Встановлено, що нормативно-правове регулювання обліку в Україні гармонізоване з міжнародними стандартами (МСБО 7), а облік у КНП базується на розмежуванні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

2. Бухгалтерський облік у пансіонаті організований за лінійно-функціональною моделлю. Дослідження засвідчило, що заклад чітко дотримується касової дисципліни (використання форм КО-1, КО-2, Касової книги) та вимог щодо безготівкових розрахунків через органи ДКСУ та комерційні банки. Облік автоматизовано, що дозволяє оперативно формувати звітність та контролювати цільове використання бюджетних асигнувань.

3. Результати фінансового аналізу. Протягом 2023 року спостерігалось зростання активів на 8,4% (до 25,38 млн грн). Аналіз виконання бюджету підтвердив високу фінансову дисципліну — план видатків загального фонду виконано на 99,02%. Проте виявлено тенденцію до випереджаючого зростання витрат (12,4%) над доходами, що призвело до зниження профіциту. Ключовою статтею витрат залишається оплата праці (64,31%) та енергоносії (18,4% загального бюджету).

4. Результати аудиту та контролю. Аудиторська перевірка підтвердила легітимність фінансових операцій та достовірність звітності. Система внутрішнього контролю оцінена як ефективна, проте виявлено резерви для оптимізації управління залишками коштів, які на кінець року зросли до 1,78 млн грн (за власними надходженнями).

Для підвищення ефективності управління грошовими потоками та зміцнення фінансового стану КНП «Петриківський обласний геріатричний пансіонат» пропонується:

1. У сфері фінансового менеджменту та енергоефективності:

- Впровадження заходів з енергозбереження. Оскільки понад 50% витрат на утримання (КЕКВ 2200) припадає на енергоносії, необхідно розробити проєкт з термомодернізації будівель та встановлення енергоефективного обладнання. Це дозволить суттєво зменшити навантаження на загальний фонд бюджету.

- Раціоналізація залишків коштів. Спрямувати накопичені вільні ресурси (3,1 млн грн загалом) на капітальні інвестиції: оновлення медичного інвентарю, ремонт житлових кімнат та модернізацію кабінету лікувальної фізкультури.

2. У сфері управління запасами та витратами:

- Оптимізація складських запасів. Провести ABC-аналіз медикаментів та продуктів харчування для виявлення неходових позицій. Це дозволить скоротити витрати на закупівлю надлишкових запасів на 20–30% та вивільнити грошові кошти.

- Посилення контролю за операційними витратами. Запровадити систему щомісячного моніторингу відхилень фактичних витрат від планових показників для запобігання подальшому зниженню профіциту.

3. У сфері обліку та аудиту:

- Удосконалення аналітичного обліку. Поглибити аналітику за субрахунками 311 та 315 для більш чіткого розмежування коштів, отриманих від благодійників, та коштів цільового фінансування програм НСЗУ/Мінсоцполітики.

- Розвиток джерел доходів. Продовжити активну співпрацю з благодійними фондами та міжнародними організаціями для збільшення частки власних надходжень, що дозволить зменшити залежність від обмеженого бюджетного фінансування.

Реалізація зазначених заходів дозволить Петриківському обласному геріатричному пансіонату не лише підтримувати високу ліквідність, а й забезпечити сталий розвиток матеріально-технічної бази для покращення якості життя підопічних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: Навч. посіб.. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.
2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання / укл.: Стручок В. С. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
3. Ватуля І.Д. Облік у бюджетних установах: [Навчальний посібник] І.Д. Ватуля, З.М. Ватуля, З.М. Левченко та ін.. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
4. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайденок О.М. Економічний аналіз: Навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2017. 310 с.
5. Гайдаржийська, О. М. Облік касових операцій та шляхи поліпшення їх організації на підприємстві.. Економіка та держава. 2018. № 9. С. 71-74.
6. Головка В. І., Безкоровайна О. О. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів та потоків. Молодий вчений. 2018. № 2(2). С. 691-694
7. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз; М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Центр учб. літ., 2016. 424 с.
8. Дідик А. Бюджетні установи : облік, оподаткування та звітність [навч. посіб.]. Львів : Видавництво «Апріорі», 2017. 1168 с.
9. Загородній А.Г., Яремко І.Й. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 320 с
10. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

11. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: Постанова Правління Національного банку України 12 листопада 2003 року № 492 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 01 квітня 2019 року № 56). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення: 05.05.2022)
12. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк А.Г. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політики, 2019. 320 с.
13. Козаченко А. Ю. Комплексний підхід до організації та методів проведення аудиту грошових коштів підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 7.
14. Корлюк Т., Співак С. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 58-64.
15. Корлюк Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69.
16. Корлюк Т., Співак С., Ратинський В. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 85. № 6. С. 88–96.
17. Корлюк Т., Хомин П., Співак С. Особливості організації управлінського обліку в системі контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 71-77.
18. Кужельний М. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 8-9. С. 45-49.
19. Ларікова Т. В. Правове забезпечення бюджетного обліку : місце, роль і складові . *Держава та регіони*. 2018.–№ 5 (86). С. 89-95.
20. Лень В.С. Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. 560 с. URL: <http://xn--e1ajqk.kiev.ua/wpcontent/uploads/2019/12/Len-V-S-budjet-book.pdf>

21. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 384с.
22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів: IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_022. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/msfz> (дата звернення: 05.05.2022).
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 (МСБО 29) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_048. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048#top (дата звернення: 05.05.2022).
24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 № 929_019 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 05.05.2022).
25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
26. Партин Г.О. Управлінський облік. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 340 с.
27. Пасько, Т.О. Історія бухгалтерського обліку [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.. Суми: ВТД „Університетська книга”, 2019. - 141 с.
28. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 05.05.2022)
29. Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ: Наказ Міністерства фінансів України від 02.04.2014 № 372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-14#Text> (дата звернення 05.05.2022)

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/col#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

31. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95#Text> (дата звернення: 05.05.2022 р.)

32. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці (Форми № П-1, П-2, П-3, П-4, П-5, П-6, П-7): наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08#Text> (дата звернення: 05.05.2022).

33. Ратинський В.В., Співак С.М. Синькевич Н.І. Розвиток економічного аналізу в Україні в контексті цифрової економіки. Електронний журнал "Ефективна економіка". - №7. 2023. С. 1-16.

34. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.

35. Соболев В.М., Косата І.А. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник; за ред. В. М. Соболева. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 222 с.

36. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>

37. Співак С., Королюк Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121.

38. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками

бюджетних коштів та державними цільовими фондами: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2015 № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16#Text> (дата звернення: 05.05.2022)

39. Шара Є.Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 440 с.

40. S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.

41. S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.

42. T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetskyyy and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438.